

50 Yılın Ardında;

“İkinci Yeni”

2011 Anketi

Hazırlayan:

Zafer Yalçınpınar

Katılımcılar: Ahmet Kılınc, Alaaddin Emre, Aliye Özlü, Alp Yilmazer, Altay Ömer Erdoğan, Arda Aras Soylu, Arda Gülyan, Arzu Karadağ, Aslı Yücel, Atakan Korkmaz, Aziz Kemâl Hızıroğlu, Barış Yarsel, Bedrettin Aykın, Betül Yegül, Burak Eroğlu, Cavit Mukaddes, Cemil Aydın, Cengiz Kılçer, Cengiz Orhan, Cengiz Özdemir, Cüneyt Ateş, Derya Bal, Doğan Başkır, Duygu Güles, Emin Karabal, Emre Özden, Esat Başak, Gökhan Ertekin, Güher Gürmen, Gürkan Çevik, Hakan Demir, Hakan İşcen, Halim Yazıcı, Hande Edremit, Harun Kapan, Hayri K. Yetik, Hilal (Soyadsız), Işık Toprak, İskender Ulaş, Kadir Kılıçaslan, Kevser Peker, Kıbar Karini, Levent Karataş, M. Gülderen Sütçüler, M. Mazhar Alphan, M. Şehmus Güzel, Mavi Esra Pak, Mehmet Koz, Melike Uzun, Meltem Bulut, Merve Babacan, Metin Kızılcalıoğlu, Mustafa Güneri, Mustafa Yiğit, Mustafa Berkay Işık, Nevzat Tuna, Neylan Doğan, Nihan Gezeroğlu, Nihat Kaçoğlu, Nurten Uyar, Osman Namdar, Saffet Ariün, Samet Bilal Uyanık, Selahattin Yolgiden, Sena Yıldız, Senem Korkmaz, Serbülen Alkan, Serdal Köçer, Serkan Akçam, Şahin Eren, Şenol Topçu, Şuheda Kavurkacı, Tayfun Ak, Tayfun Polat, Uluer Aydoğdu, Ümit Bayazoğlu, Vedat Kamer, Volkan Odabaş, Y. Teoman Serinkaya, Yasemin Çağlayan

İkinci Yeni ve İmgelemin Özgürleşmesi

Başlarken, “İkinci Yeni” şiirinin günümüzdeki işlerliğini ve imgesel akışkanlığını araştırdığımız bu ankete katılanlara müteşekkir olduğumu ifade etmek istiyorum. İkinci Yeni’nin imgeselliğinin uzam içerisindeki salınımı ile hem okuyucu, hem de yazar-şair nesilleri boyunca süren içselleştirilme veya dışlanma biçimleri benim için her zaman bir merak, ardından da araştırma gayreti olmuştur, olacaktır. Farklı kuşaklardan farklı katmanların İkinci Yeni’nin imgesel devrimine olan inancı, İkinci Yeni şairlerinin işaret ettiği “evren tasavvuru”na her geçen gün daha hızlı bir şekilde yakınsadığımızı doğrulamaktadır.

Türk şiirinde İkinci Yeni, imgelemin özgürleşmesine odaklanan tek şiir akımıdır. Dilin yapıtaşının sözcükler olmadığı “hakikati”, İkinci Yeni akımının şiirselliğiyle birlikte edebiyatımıza mihlanmıştır. İmgelemin özgürleşmesi yönündeki bir tasavvur, sözcüklerin belirli bir ‘t’ anındaki sözlük anlamının ön-kabulüyle ya da sözlü kültürün “zihinsellik taşımayan” dolaşımına odaklanarak gerçekleşemeyecektir. İkinci Yeni şairlerinin (hepsinin) bu durumu fark ettiği aşikârdır. İkinci Yeni’ye göre dilin yapıtaşı “imge”dir. İkinci Yeni şairleri, “anlam”ın ve duygu durumların dil içerisindeki özgürlüğünü imgesel bir mesele olarak ele almışlardır. Özgür imgelem dediğimiz şey, anlatı derlemlerini ancak ve ancak şiirsel uzamda oluşturur. Şiir dili, özgürlüğün belirleyicisi ve ateşleme mekanizmasıdır. İkinci Yeni şairleri şunu söyler gibidir: Özgür olmayan bir dille özgür olan bir imgelemi işaret edemezsiniz. “Anlam”ın İkinci Yeni şiirlerinde yer alan biçemi, denizin karanlığındaki bir çakarın yanıp sönen ışığına benzer. Bu aksak yapısı sezgisel ve devasa bir özgürlük alanı (alan derinliği) içerisinde kendisini kurgulamasından, yoğurmasından kaynaklanmaktadır. İkinci Yeni’nin imgesel imkânları “şiirin her yerde olduğu, olabileceği” öncülü üzerine kuruludur. İkinci Yeni’nin poetikası, her taşın altına bakmaktadır. Aksak anlam, sezgisel alan derinliği ve imgenin özgürlüğünü gözetmek gibi nedenlerle İkinci Yeni şairleri, dizelerinin çoğunu şiirsel diyebileceğimiz -uçsuz bucaksız, sınırsız- “imgesel önermeler” dizgesi şeklinde anlamdan bağımsız, çağrışımlarla parçalı bir şekilde yazmışlardır. Temelde, “güvercin curnatası” da “anlaşılmayacak olan kanatsızlık” da “ağır olan ve uçamayan bay düzyazı” da “perçemli sokak” da “taş uçak” da bu önermelerin imgesel özgürlüğünü işaret eder. (Bu noktada şiir ve felsefe ilişkisi açısından, Wittgenstein’a ait şu iki söylem önem kazanıyor: 1-Gerçeğin yapısını dilin yapısı belirler. 2-Felsefe, şiir diliyle kurulmalıydı.)

Türk şiirinin Sanayi-i Lafziye’den kurtulup özgür imgelem yoluna yönelmesinde, İkinci Yeni’nin sezgisel alan derinliğinin, imgeyi dilin yapıtaşı olarak görmesinin ve “evren tasavvuru”nu biçimlendiren şiirsel önermelerin tek bir “kırılma noktası”nda birleşmesi, devasa bir önem taşımaktadır. Yazının başından bu yana ifade etmeye çalıştıklarımla koşutlayarak şunu söyleyebilirim:— Eğer biri çıkıp, Türk şiirinde, İkinci Yeni akımını ve imgeselliğini yok sayıyorsa, o kişinin imgeleminin özgür olmadığı ya da imgelemin özgürlüğüne karşı olduğu aşikârdır. Bu durum (biçim, söylem açısından değil de muhteva ve töz açısından bakıldığında) o kişinin, günümüzde, şiir yazamayacağını ve hatta yazılan “yeni” şiirleri de okuyamayacağını gösterir.

İkinci Yeni poetikasının günümüzdeki işlerliği, günümüz şairleriyle İkinci Yeni şairlerinin etkileşimi gibi karmaşık bir konuyu biraz olsun aydınlatılmak için sorduğumuz sorulara, her kesimden ilginç cevaplar geldi. Gelen cevapları ve ankete katılanların konuya yaklaşım biçimlerini niteliksel olarak incelemeye, tüm söylemlerin özüne nüfuz etmeye, onları kavramaya çalıştım önce... Ancak özellikle de “poetika” söz konusu olduğunda -tüm gayretlerime rağmen- nitel ve nicel yaklaşımların çoğu geçersiz bir biçim alıyor. Bunun nedeni cevapların bulanık olması ya da soru tasarımlarının eğri/tutarsız olması değil. Bu analitik zorluğun kök nedeni; İkinci Yeni şairlerinin kullandığı imgesel imkânların ve anlatı yerlemlerini kurdukları sezgisel alan derinliğinin ancak (sadece) kendisine benzeyen bir sezgisellik ya da imgesellik aracılığıyla “dile getirilebilir” olmasıdır. Bu durum -İkinci Yeni’yi yok sayanları da kapsayacak kadar ilginç bir biçimde- İkinci Yeni’nin “yaşadığının”, “yaşayan dili etkilediğinin” ve “geleceğe uzandığının” en basit kanıtıdır. (Örneğin Ece Ayhan’ı ve Turgut Uyar’ı eleştirmeye ya da incelemeye çalışanların bir anda bu iki şairin imgesel diliyle konuşmaya, yazmaya başladığını, o dilin sezgisel alan derinliğinde kaybolduklarını görürüz çoğunlukla.) Zaten, modern şiirde de böylesi bir kısıt vardır: Bir müzisyenin bestesini -kolaylıkla olmasa da- eleştirel yazı dili aracılığıyla ele alabilirsiniz, bir ressamın tablosu, bir sinema filmi de yazı dili aracılığıyla düşünülebilir, eleştirilebilir ancak bir şiir akımı “yazı dilinin eleştirel retoriği”yle incelenemez. Hele hele “imgelemin özgürlüğü” yönünde biçimlenen devasa bir “evren tasavvuru” olarak İkinci Yeni’yi, “mantıksal düzyazı dilinin coşkusuz sınırları”nda incelemek ya da niceliksel bir “sayı/oran/sıklık” durağanlığında tartmak mümkün değildir. İkinci Yeni’yi “unsurlarına ayırmak” gibi bir endüstriyel yapısalıcılığın da bugüne kadar bize tutarlı sonuçlar vermediği -yani tutmadığı- aşikârdır.

Sonuçta, İkinci Yeni şiirini “bir sokağın çıkmazlığı” düzleminde -böylesi bir aptallıkla- incelememek, aksine, İkinci Yeni’yi bir özgürlük düzleminin alan derinliği olarak görmek bana kıvanç veriyor. Her zaman şunu söylerim:— İkinci Yeni, işimize bakmak değildir; ‘göge bakmak’tır. Bu yüzden anket cevaplarına ilişkin izlenimlerimi okuyucuya -kolaylıkla tüketiceği- ‘çıkartımlar’ olarak sunmamaya karar verdim. Çünkü anket sorularına verilen cevapların bütünü okuyan başka birisi farklı çıkarımlara ulaşabilir, farklı şeyler sezebilir. Tıpkı İkinci Yeni şiirinde, şairlerinde olduğu gibi... Üzerinde karar kıldığım ve anket sonuçlarıyla birlikte dile getirmek istediğim tek bir “görgü” var:—

“İkinci Yeni şiir akımı imgelemin özgürleşmesi yolunda geleceğe uzanmaktadır. İkinci Yeni’nin imlediği ‘evren tasavvuru’nu, geleceği biçimlendirme gücüyle birlikte düşündüğünüzde, onun diğer her şeyden daha canlı olduğunu görürsünüz.”

Zafer Yalçınpınar (Zy)

13 Şubat 2011, Pazar Sabahı

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımı bitti ya da eskidi mi?

Nurten Uyar: Hiç durmadan kendini hatırlatıyor.

Vedat Kamer: Wikipedia'ya baktığımız vakit, İkinci Yeni için şunlar yazılmış: "Türk şiirinde değişik imge, çağrışım ve soyutlamalarla yeni bir söyleyiş bulma amacıyla olan bir akımdı. Ortak özellikleri; dilin alışılmış kalıplarını yıkmak, sözdizimini zorlamak, değiştirmek ya da bozmak oldu. Şiirde hayal gücüne ve duyguya ağırlık verdiler. Bireyin yalnızlığı, sıkıntıları, çevreye uyumsuzlukları gibi temaları sıklıkla işlediler. Söylemek istediklerini soyut bir dille anlatmaya çabaladılar, yer yer anlamın yitirdiği görülür şiirlerinde. Amaçları verilmek istenilen duyguyu anlatmaktan ziyade hissettirmektir." Bazı kavramların altını tekrar çizelim: 1) dilin alışılmış kalıplarını yıkmak, 2) hayal gücüne ve duyguya ağırlık vermek, 3) bireyin yalnızlığı, sıkıntıları, çevreye uyumsuzlukları gibi temaları işlemek, 4) söylemek istediklerini soyut bir dille anlatmak, 5) anlamın yitirilmesi. Şiirin temel meselelerinin bunlar olduğunu düşünen biri olarak, İkinci Yeni'nin şiirin odağını belirlediğini, bu özelliğiyle de ne bittiğini ne de eskidiğini düşünüyorum.

Selahattin Yolgiden: "İkinci Yeni şiir akımı bitti mi?" sorusu bir bakıma "Şiir bitti mi?" ile aynı anlama gelir. Çünkü asıl olan şiirse her gelen kendinden öncekini alır, kendinden bir şeyler katmaya çabalar ve bir sonrakine ya da sonrakilere devreder. Bu bağlamda ikinci Yeni'yi halen Türk şiirinin en önemli köşe taşlarından biri olarak görüyorum. Bitmemiştir çünkü şiirle uğraşan bir sürü insanı hâlâ etkilemektedir ve bunun için de eskimiş değildir. Sadece "Görevini tamamladı." diyebiliriz.

Bedrettin Aykın: İkinci Yeni poetikasının günümüzdeki işlerliği sürmektedir. Okurumuzun poetik kültür düzeyi yükseldiği ölçüde, İkinci Yeni akımı ile iletişim sorunu aşılacaktır.

Hakan İşcen: İkinci Yeni bitti ama eskimedi. İkinci yeni gibi "bir akım olarak nitelenmiş" devinimler, ama siyasete ama sanata ilişkin olsun, eskimezler. Sadece tarihteki yerlerini alırlar. "Bitti mi?" meselesine gelince, eğer İkinci Yeni'yi içinde bulunduğu şartlardan alıp çıkartır, sadece ait olduğu zamanın beğenisine, bildirisine, geleneğine, sanat anlayışına cesaretle karşı çıkan bir hareket olarak ele alırsak, bitirmeyebiliriz. Ama İkinci Yeni sadece bu değildir ve bunun için bitmiştir.

Cengiz Kılçer: Bitti demek için ortaya yeni ve farklı bir poetika koyulmuş olması gerekir. İkinci Yeni şiir izleğinin günümüz şiirinde tezahür etmekte olduğunu, yine, günümüz şairlerinin şiirlerine baktığımızda hemen görebileceğimiz kanısındayım.

Ümit Bayazoğlu: Şiirin ve şairin (tarihte ilk kez) İkinci Yeni ile özgürleştiğine inanıyorum. Bu amaç hasat olunca İkinci Yeni'nin misyonu sona erdi.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel: Hayır bitmedi. Ama var olduğu yıllara kıyasla geride durduğu da kuşku götürmez. Geride durmak gündemde olmamak anlamına gelmez. Ama her şair veya her şiir de kendini öyle kolay kolay ele vermez. Dolayısıyla İkinci Yeni'nin eskimediğini de böylece söylemiş oluyorum. Evet, eskimedi de.

Cavit Mukaddes: İkinci Yeni'ye günümüz penceresinden baktığımızda, bir edebi miras görüntüsünün ötesinde zamanın ruhunu yakalama, dili (kendi üzerine kapatarak, kapalı kılarak) en büyük hedef olarak seçtiği ve kimi şairleri için sadece "biçimin" öne çıktığı "üretken" ve kendinden önceki suskun ara dönemin kilidini kıran bir kuşak olarak düşünülebilir. Ortaya çıkmalarında Breton ve arkadaşlarının imzaladıkları sürrealizm manifestosuyla birlikte başka (yerel) yönelimlerin de etkisi vardı. Onlar için şiir belki direkt "ateş etmenin"(Nâzım Hikmet) tam tersi bir noktadan soyut bir zeminde yazarak ve taraf tutmayarak bir çeşit özgürleşmekti. Picasso'nun "hepimiz ondan (yani Cezanne'dan geliyoruz) ibaresini şiirimiz adına ve 80 yıllık poetik düzleme çarptığımızda "nereden" geldiğimizi tartışmasız bir pusulayla adlandırabiliriz ve sanırım bu isimler üç-dört şairi geçmez. İkinci Yeni'nin kendi dokusal saydamlığını tartışmak bir yana, yakılan bir ateşin iç çemberi (dili) önemlidir, oradan çıkınca düşünmeyi de bırakmamız gerek. Yani dün nasıl ki bir kuşak "biçime" vurgular yaparak biçim duyarlılığını aşmaya çalışılırsa, bugün var olan, hazır ve belki de başka bir evren için vücut bulmuş biçimleri (yer yer) kullanıyor edebiyatımız, tek renkliliği yadırgadığımız sürece o kuşağın araladığı kapılardan başka geçitlere varmak mümkündür. Kavafis'in dediği gibi "hiç aklımdan çıkarma İthaka'yı" ya da bu toprakların özgün sesi İkinci Yeni'yi. Dilin yolculuğu uzun, serüven dolu ve bilgi doludur her zaman, geçip giden dil kervanının ardından sadece kül değil, işe yarayacak-kalıcı ateş de kalır.

Aziz Kemâl Hızıroğlu: Hayır. 'İkinci Yeni' şiiri henüz bir "gelenek şiir" konumuna gelmemiş olup bütün varoluşçu, kentli ve muhalif konumuyla şiir dünyasını etkilemeye ve de kendini sürdürmeye devam etmektedir. İkinci Ye-

ni'nin temel özelliği olan gerçekliğin yeniden tanımı (yani gerçekliğin kendisinin aynısı değil, şiirde -ve dolayısıyla sanatta- yansımış şekli olduğu) henüz aşılamamıştır. Aşılmasının mümkün olup olmadığı da tartışılabilir.

Altay Ömer Erdoğan: Nesnel olarak bakacak olursak; adı kaçınıcı yeni olursa olsun her yeni, gün gelir eskir. Ama *İkinci Yeni*'nin bittiğini, eskidiğini söylemek, bugün için pek olası değil. Belki de bir nedeni, *İkinci Yeni*'nin değilse bile dahilinde anılan şairlerin daha yeni yeni anlaşılmasıdır. Zamanın sanki *İkinci Yeni Şiiri*'ni damıtmış gibi görünen, aslında şairin ve şiir eleştirmeninin dolayısıyla şiir okurunun görgüsündeki nitel sıçramanın ürünü bir değerlilikle yeniden gündeme gelmesi, şaşırtıcı olmamalı. *İkinci Yeni Şiir*'deki lirizmi bir kenara atıp sözcük oyunlarına dayalı, imgeciliğin üst boyutunun mistisizme dört elle sarılmak olduğunu haykıran, sentaksı azdıran borazan şiirlere bakarak aşıldığını söylemenin de olasılığı yok! Mehmet H. Doğan, *İkinci Yeni*'yi *Garip* şiirinden sonra şiirimizdeki "*ikinci gençleşme hareketi*" olarak niteler. Günümüz şiirini ise, "*İkinci Yeni*'nin doğal uzantısı" olarak görür. Ona göre, *İkinci Yeni* "köksüz bir moda" ya da "özenti" şiiri değildir. Yine Doğan'a göre, bugünün genç şairi, *İkinci Yeni*'yi iyi bilmelidir: "*İkinci Yeni* deneyiminden sonra onu özümsemeden, aşmadan şiir yazmak da olanaksızdır." (*Türk Şiirinden Son Okumalar*). İkinci Yeni'nin anlatmak ile anlaşılacak arasında sıkışıp kalmışlığına Ahmet Oktay'ın 1966-67 yıllarında yazdıkları iyi bir yanıt olabilir; "*İkinci Yeni şu anlayışı şiire temel olarak seçiyor: İnsan, bir tasarı değil gerçekleştirmekte olan varlıktır. Ülke veya mücadele, insanın dış görünüşlerinden sadece biridir ve genel olarak yaşanan gerçeğin kendisi değil, geleceğe ait özlemleri gerçekleştirme teorisidir.*" Tam buradan bakıldığında bitmemiştir! "*Eğer beşeri sözcüğüne, bu sözcüğün taşıdığı içerik'in elden çıkarılamayacak biricik içerik olduğuna inanıyorsak, bu şiire vurmadan önce anlamaya çalışmalıyız onu.*" Tam buradan bakıldığında da eskimemiştir!

Esat Başak: İkinci Yeni bir güvercin curnatasıdır (Cemal Abi'nin tespiti) bu, bilirsiniz) ne biter, ne eksilir. Yer, isim, kuş değiştirir sadece. Geçen hafta Taksim üzerindeki sığırcık curnatasını gördün mü? Ne havada öyle bir gölgeler oyunu bırakmak istiyorlardı, ne de gözlerimiz onları tutmak. Buydu ve budur benim için de İkinci Yeni dediğimiz şey. Klee'nin Angela Novus'u için Walter Benjamin bir yorum yapar, şöyle bitirir; "...meleğin kanatlarına çarpan rüzgâr öylesine şiddetlidir ki, melek artık kapatamaz olmuştur kanatlarını. Bu fırtına karşı konulmaz bir biçimde meleği arkasını döndüğü geleceğe doğru uçurmakta; önündeki döküntü ve moloz yığını ise yerden göklere kadar yükselmektedir. Bu fırtına bizlerin ilerleme dediğimiz şeydir."

Hande Edremit: İkinci Yeni şiir akımı, biçim-içerik ilişkisi bakımından sahip olduğu alımlama gücü nedeniyle günümüzde varlığını sürdürmektedir. Biçimdeki yeninin içeriği etkilemesi fraktaldır. Bu nedenle geçerli konjonktürde nefes almaya devam etmektedir, edecektir. -Yeniye daraltan adıdır.

Cengiz Orhan: Akım devam etmektedir. Yalnız, bilinçli bir şekilde görmezden gelme politikası uygulanmaktadır. Büyük dergi editörleri, şiire yön veren isimler olarak ikinci yenicileri saf dışı bırakma yarışına girmişlerdir. İkinci yeni misyonunu tamamlamadan yeni bir şiir akımına geçilemez.

Halim Yazıcı: Hiç şarkı biter mi? Hiç çocuk, hiç dağ, hiç "insan" biter mi?

Nihat Kaçoğlu: İkinci Yeni'nin tamamen bittiğini veya eskidiğini düşünmüyorum. İkinci Yeni'nin gölgesi halen bazı şairler üzerinde dolaşmaktadır. İkinci Yeni, Garip ve Toplumsal Gerçekçi şiir akımlarına, keskin olarak da geleneksel şiirimize bir başkaldırı hareketiydi. Toplumsal baskıdan kaçmakla, anlamsızlıkla suçlandılar. Bu suçlamaların elbette gerçeklik payı vardır, ancak İkinci Yeni'nin şiirimizi zenginleştirdiği de bir gerçektir. Günümüzde birçok şairi etkilemiştir.

Arda Gülyan: Bitmek ve eskimek birbirinden çok farklı ve uzak kavramlar. O yüzden ayrı ayrı cevaplamak lazım bunu. İkinci Yeni bitti. Devir, onu oluşturan şartların ve şairlerinin dünyamızdan ayrılmasıyla sona erdi. İkinci Yeni'yi elbette üç ya da dört atlısından ibaret saymıyorum ama bir yandan da onlarla sınırlı tutuyorum, tutmak istiyorum nedense. Eskidi mi? Onu keşfetmiş (nereye kadar keşfedilebilirse) biri için belki, biraz. Onu aşan okur yeni bir sesleniş ister artık ama bu her şey için geçerlidir. Onu keşfedememiş okur içinse hâlâ yenidir, keşfedemediği her şey gibi. Velhâsıl kelam, şiirin ne olduğunu belirlediği gibi, nerede olduğunu da yine okuru belirler. Hem okuru, hem henüz okuru olmamış okuru.

Derya Bal: Hayır, bana göre İkinci yeni bitmiş ya da eskimiş sayılmaz. Aksine gün geçtikçe yeniliğini hep koruyor, korumaya devam ediyor.

Mvstafa Berkay Işık: Dönüştüğü kanısındayım... Özellikle 2005'ten sonraki dönemde dergilerde görünmeye başlayan yeni şairlerin belki şiir genetiği bağlamında, belki de içgüdüsel yönergelerle Türk şiirinin kabuk kırdığı ve dünyaya açıldığı o dönemin benzer ve ardıl sancılıyla şiir yazdığı noktasında izlenimlerim bulunmakta.

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımı bitti ya da eskidi mi?

Mehmet Koz: İkinci Yeni şiirinin oluşturduğu bir altyapı üzerine yeni bir şiir anlayışı eklemeli. Bana kalırsa bu, ulaşılmaz hiçbir unsurun kalmayışından kaynaklanan çıkmaza girmiş ruh hali şiiridir, yeni Büyükşehir şiiridir.

Hayri K. Yetik: İyi şiir eskimez. Kaçınıcı olursa olsun. Ama dönemler, akımlar, yönsemeler, kanonlar gelip geçer; sel gider, kum kalır misali. İkinci Yeni'yi anlayan anlamayan; kendini orda sanan ve o tarz şiirler yazmış olan birçok şairin geçip gittiği, birkaçının kaldığı gibi... Yalnız bu noktada söz konusu şiir yönsemesiyle, şiiriyle işlevini de ayırmak gerek. Sözelimi sorudaki şairaneliğe takıldığımı belirtmeliyim; çünkü Garip'in söze döktüğü şairanelik karşılığında İkinci Yeni daha tutarlıdır. 'Yaşamda karşılığı yoktu, önerdiği sezgisel şiire gelince doğru bir saptama; ikinci önerme bir defa onu bugün konuşmamızın nedeni ve büyüklüğü... Bugün konuşuyorsak bitmemiş demektir, daha yaygın tartışılması ise "yeni" sıfatını hak ettiğini gösterir. Yalnız sezgisel şiir sıfatına da bir şerh düşeceğim. Geçen yıl Hürriyet-Gösteri'de yayınlamış olduğum için bu şiirin XII. yüzyılda Ortadoğu halklarının şathiye-i sofiyane şiirinin benzeri olduğunu anımsatarak geçeceğim. Bu benzerliği İkinci Yeni şairleri biliyor muydu? Bugün benzerliği, karşılaştırmalı edebiyat paradigmalarıyla tartışmak gerek. Sürrealist etkilenmelerinden önemlisi budur.

Merve Babacan: Bitmemiştir fakat eski heyecanını ve popülerliğini yitirmiştir.

Güher Gürmen: İkinci Yeni'nin bittiği ya da eskidiği görüşüne katılmıyorum. Zira İkinci Yeni'den sonra Türk şiirinde gerçekten etkili bir akım ortaya çıkmamıştır. Benim kanaatimce Türk şiirinde halen İkinci Yeni'nin etkisinde yapıtlar verilmektedir.

Volkan Odabaş: Hayır, bitmedi. Yalnızca toplumsal koşulların içeriğine göre öz ve biçim değiştirdi.

Nevzat Tuna: İkinci Yeni hareketi sonsuzluktur bence, her doğum gününde yeniden mayalanan...

Hakan Demir: İkinci Yeni sürüyor, sesiz de olsa.

İskender Ulaş: Ben İkinci Yeni şiir akımının bittiğini düşünmüyorum, aksine 'İkinci Yeni' has okuyucusunu şimdi bulmuştur.

Saffet Arün: Ne bitti, ne de eskidi. Günümüz şairlerinin çoğu hâlâ İkinci Yeni'nin etkisinde. Doğum tarihlerini bilmesek, onları da İkinci Yeni şairleri sanabilirdik.

Cemil Aydın: İzleri hâlâ devam etmekte. Ama güncellenen ikinci yeni, eskiyi aratır mı oldu ne!

Neylan Doğan: İkinci Yeni şiir akımının en önemli isimlerinden Turgut Uyar, "Şiir bir sanat olayı değildir. Bir yaşama çabasıdır önce. Yaşadığımızı tanıklık eder. Her gün yeni bir dünya içinde, her gün yeniden ve başka etkilerle duygulanan insan, her gün bunları yeni biçimlerle söylemelidir." diyor. Bu bakışla, şiir bitmez, elbette İkinci Yeni algısı da bitmedi. Ancak, yaşamın ve değişimin durmadığı gibi şiirde arayışlar da devam etti, edecek de...

Ahmet Kılınç: Bitmek gibi bir durum söz konusu değil, etkisi yıllar sonra çıkış zamanına göre daha fazla ve giderek daha da artacaktır. Özellikle 21. yüzyılın yalnızlaştırdığı edebiyat kesimi tarafından da ayakta tutulacaktır.

Doğan Başkır: İkinci Yeni'nin bitebileceğini veya eskieyeceğini düşünmüyorum. Bugün İkinci Yeni şiirine dahil edebileceğimiz şairler olsun ya da olmasın, İkinci Yeni'nin sürdüğü kanısındayım. İkinci Yeni'nin yarattığı -belki de İkinci Yeni şairlerinin teker teker yarattığı- imge evreni, ortadan kalkmadığı gibi eskimiyor da.

Gürkan Çevik: İkinci Yeni bir tutkudur. Bittiğini, artık geçerliliğinin kalmadığını düşünenler elbette olacaktır.

Kevser Peker: İkinci Yeni akımı kesinlikle bitmemiştir. Başta anlaşılmayan, saçma bulunan tarz şimdilerde tam olarak anlaşılmaya kadri kıymeti bilinmeye başladı. Şiirin düzyazıdan farklı apayrı bir dünyası olduğunu gösteren bu şiir akımı hiçbir zaman eskimeyecektir de.

Şuheda Kavurkacı: İkinci Yeni bitmemiştir; hâlâ bazı şairlerde etkisini gösterdiğini görüyoruz.

Harun Kapan: Şaka olmalı bu soru... Bitmedi, bitmeyecek ve hiçbir zaman bitemez. Şiirimizin zirvesidir İkinci Yeni... Ve eğer bundan sonra çok iyi bir akım oluşturulursa, en çok İkinci Yeni'den yararlanacaktır.

Metin Kızılcalıoğlu: Bitmemiştir. Elbette, eskimedi de. Halen gündemde en çok ilgi çeken akım olduğuna inanıyorum. Tabii bu durumun akıma tahribatları da vardır.

Cüneyt Ateş: İkinci Yeni şiir akımı bitmiştir. Ama sarsıntısı devam etmektedir ve edecektir.

Duygu Güles: Ece Ayhan ya da Turgut Uyar eskimez, bitmez. Samimi ve özgün iş, değerini her daim korur. Fakat zaman ve tarih değişir, dolayısıyla akımlar da mana değiştirir, başka hâllere evrilir.

Aslı Yücel: Kendi döneminin ifadesiydi. Bugünün ifadesi İkinci Yeni'yi aşmamış durumda. Ancak birikmeler devam ediyor, bugünün ve yarının eserleri İkinci Yeni olmaz, benzeyebilir, uzaklaşabilir... Ama hiç şüphesiz ondan izler taşıyacak: Eski olan ölmedi, yeni olan doğmadı.

Uluer Aydoğdu: Çizgisel olmayan, aşağıdan yukarıya doğru bir bakışı benimseyen birisi olarak akımların yalnızca belli bir dönemdeki kristalleşmeler olmadığını söyleyeyim öncelikle. Bu bağlamda İkinci Yeni denilen şiir akımının çizgisel bir yolda yer alan bir aşama olmadığını düşünüyorum ben. Olsa olsa o yıllara kadar gelmiş enva-i çeşit dilsel malzeme akışının oluşturduğu bir yoğunluktur. Bana göre, o dönemde belli birtakım şairler eliyle ayrıştırılıp İkinci Yeni diye pekiştirilen anlam, değer ve kurallar yeni anlam, değer ve kurallara bükülerek devam etmekte.

Sena Yıldız: İkinci Yeni'nin eskidiğini düşünmüyorum. İkinci Yeni şiirindeki yoğun anlamların daha uzun yıllar bu akımı devam ettireceğine inanıyorum.

Senem Korkmaz: İkinci Yeni bitmez de eskimez de. Türk şiirine olanca gücüyle damgasını vurmuştur ve çağlar boyunca bırakın eskimeyi ya da bitmeyi, kendini yeniden ve yeniden doğuracaktır.

Mustafa Yiğit: Yıllar içinde toplumumuzun yaşam tarzında beliren değişimin şiirimizi eskitmeye İkinci Yeni'den başladığını düşünüyorum. Bu anlamda İkinci Yeni belki bitmedi; ama can çekişiyor kanımca. İnternetin gelişmesiyle insanlarımız doğadaki eylemsizlik yasasına uyum sağlamaya başladı. Değişimin ilk adımı uzun yazılara soğumaktı. Haber başlıklarının puntoları büyürken detaylar olabildiğince kısaldı. Düşüncelerimizi 160 karakterde ifade etmeye başladık. Cümlelerimizle birlikte düşüncelerimiz de kısaldı pek tabii. Elimizdeki teknolojik oyuncaklarla oynarken kendimizi unuttuğumuzun bir türlü farkına varamadık. Kısa boylu düşünceler aşklarımızın ve masallarımızın, kısa boylu aşklarımızsa şiirimizin anlamını azalttı. Bundan ziyadesiyle etkilenense tam da bu yol üzerine kurulu İkinci Yeni şiirleri oldu. İkinci yeni, insanların içinde kalan son duygulara sesleniyor masalci bir sesle. Hâlâ duyanlar varsa onlara selam olsun.

Şenol Topçu: İkinci Yeni şiiri bugünün şiirinden bile çağdaştır. Ben bittiğini düşünmüyorum, ama biçim değiştirmiştir. Daha doğrusu İkinci Yeni'nin çağdaş yazarlarda -birebir olmasa da- büyük bir etkisi var. İmge, sezgi, bilinçaltı vb özelliklerini günümüz şiirinde görmeye devam ediyoruz.

Emre Özden: Günümüzde daha çok etkisini göstermeye başladı. Geçmişe göre bireyler tarafından daha çok anlaşılmaya, ruhlarımıza daha çok hitap etmeye başladı, diye düşünüyorum.

Barış Yarsel: Ruh, dil, imge, görü, rüya ve sayısız insani haller kaybolmadıkça, hayatı daraltan mülki amirler ve onlara direnenler oldukça bitmez.

Samet Bilal Uyanık: Kesinlikle hayır, İkinci Yeni bitmedi. İkinci Yeni, zaten, başka bir dünyadır, herkesin kafası almaz. Adını hatırlamadığım ünlü birisi "Türk şiirinin bir yüzü akı varsa o da ikinci yenidir" demiş ki çok isabetli bir laftır. Bunun üzerine bir şey eklemek haddime değildir, herhalde...

Osman Namdar: Evet, bitmiştir. Çünkü bütün atılımlar günün gereksinimiyle, geçmişi ret ve geleceği kurmak için ortaya çıkar. Ya daha yeninin etkisiyle yok olurlar, ya senteze ulaşılır, ya ticarileşir ya da biçim değiştirerek sürerler. 1905-1935 arası batı şiirinde Fütürizm, Dada, Sürrealizm, Toplumsal Gerçekçilik iç içe geçmiştir. Şairlerine bakmak yeterlidir.

Arzu Karadağ: Dönemin, yaşanan toplumsal, siyasal devrimin gerekliliği olarak ortaya çıkmış olan İkinci yeni, o zaman şiiri için yeni bir boyuttur şüphesiz... Fakat günümüz itibarıyla tüketilmiş konumdadır. Hem Toplumcu Şiir hem de İkinci Yeni'nin birtakım özelliklerinin bileşkesi yeni bir şiir anlayışı doğmuştur, çok belirgin olmasa da kabul gören, tutunan da budur günümüzde. "Şiir, şiir içindir." anlayışını kabul etmesem de, insani ve toplumsal gerçekliklerin ne şiirin ne de başka bir yazın türünün dışında kalabileceğine inanmasam da, şiirin bir öykü anlatma aracı olmadığına katılıyorum. Şiirde ahenk konusuna da ek, yenilik getirmeleri açısından güzeldir "İkinci Yeni". Şiirden mantığı uzaklaştırması, uygulayıcıların sınırları zorlamalarından başka bir şey değildir. Her şeye rağmen, Halk Şiiri'ne sırt çeviren bir şiir anlayışının sürekliliğinden şüphe ederim. Bu sırt çevirişi başı sonu belli bir platform oluşturmadan öteye gidemez. Şüphesiz çok değerli şairlerimiz bu anlayışın takipçileri olarak ülkemiz şiirine kalıcı yenilikler getirmiş ve önemli yerler edinmişlerdir. Her yol bir yere varır, İkinci Yeni de varmıştır. Günümüzde de gönül ister ki yeni boyutlar, yeni pencereler kazansın şiir. Ancak böyle böyle bir başka yüzüne ulaşabilir ve zenginleşebiliriz. Fakat şu bir gerçek ki; insana, toplumsal gerçekliğe değmelidir şiir; bu soyut, somut her şekilde oluşabilir. Bu konuda sev-

gili üstatlarımızın düşüncelerini merakla bekliyorum ve onların mevcudiyetleri karşısında sözlerim yetersiz kalacaktır; izinleriyle kullanmış olduğumu farz ediyorum söz hakkımı... Çünkü günümüzün en önemli eksikliğidir ustalara saygının yerle bir edilmesi.

Şahin Eren: Yeni olmayan bir şeyin eskimesi nasıl olabilir? Yeni olmayan bir şey nasıl var olabilir? İkinci Yeni, teorisyenlerinin itirafıyla "geçerliliğini" kaybetmiştir. Özellikle ortaya çıktığı dönemdeki devletin, iktidarın faşizan baskılarına karşı hiçbir şeyin şiiri olarak ortaya çıkan, bütünlüksüz bir yığındır İkinci Yeni. Evet, yurdumuzun en kıymetli şairleri bir dönem gönül vermişler İkinci Yeni'ye, ancak yaklaşık on yıllık gönül birliği ardından hepsi terk etmiştir İkinci Yeni'yi. Sanat tartışmalarını cevapsız bırakmak gibi bir misyon yüklenmiş olabilir bu akım olmayan akıma, Dada etkileri, usdışılık gibi unsurlarla bezenmiş olması buna kanıt görünür nitelikte. Ancak Anadolu ve Ortadoğu başta olmak üzere küçükten büyüğe herkesin bir dönem emek harcadığı bir "şey"i folklorundan koparma gafletine düştüğünü belirtmekte yarar var. Toplumcu şairler zulme uğrarken, geçmişinde Toplumcu olup sonra bu akıma gönül vermişlerin eliyle olmak üzere şiirden, şairden ve okurdan kopuk olarak ortaya çıkarılmaya çalışılan bu akım, bana sorarsanız akım olarak var olmamıştır. Aksini kimse iddia edemez, zira İkinci Yeni'nin teorisyenleri de aynı biçimde düşünüp özeleştiriyi yapmışlardır. Hülâsası; İkinci Yeni ne bitmiştir ne eskimiştir, İkinci Yeni ölü doğmuştur.

Levent Karataş: İkinci Yeni'nin ardından "seksen şiiri" diye etiketlenen bir şiir akımı, dönemi başladı. Söz konusu akımın şairleri İkinci yeni'den çok daha eskileri kendilerine gelenek olarak seçtiler... Ardından "doksan şiiri" diye etiketlenen bir şiir akımı, dönemi başladı. Bu kuşak edebiyatımızdaki diğer dönem ve akımlara göre daha zayıftı. Ancak bu dönemin şairleri "seksen şiiri"ne göre modern bir şiir kurmaya çalıştı. Ve şimdilerde yazılan şiir, etkilerini sürdürmesine rağmen "İkinci Yeni" ve yeni değildir artık.

Mavi Esra Pak: Bitmek ya da eskimek kelimelerini İkinci Yeni şiirine uygun görmüyorum, belki edebiyatımızdaki kurucuları ve üyeleri ölmüş olabilir ama bıraktıkları eserler yerel edebiyatta dilimize hâlâ ulaşmaktadır.

Atakan Korkmaz: İkinci Yeni şiir akımının bittiğini geriye sadece şiirlerinin kaldığını, şayet devam ettiğini varsayanlar içinse sadece birer kopyadan ibaret olduklarını düşünüyorum. İkinci yenedeki duygu ve imge yoğunluğu bunu içselleştirip şiir okuyucusunu seçmesi ve onların da daha da bir haz alması artık soyutluğun marjinallik olduğu günümüz dünyasında ne yazık ki muteber değildir. İkinci Yeni kendi döneminden çok bu dönemde anlaşılabilir, mesajları ve manaları sezilebilse de; bunu başarabilenler toplumda marjinal olmakla suçlanan ya da belirtilen kişilerden ibarettir.

Emin Karabal: "İkinci Yeni" şiir akımının temel aldıkları yüzünden bitmesinin söz konusu olmadığını düşünüyorum. Dalgalı denizde hareket eden su değil enerjidir. Burada, gözlemleyebildiğimiz, doğrudan bir yer değiştirme olduğundan şüpheliyim. İkinci Yeni enerjisinin hâlâ hareket ettiğini ve bir şeyleri dönüştürdüğünü düşünüyorum.

Betül Yegül: Hayır, bitmedi. İkinci Yeni şiir akımının günümüz şairlerinde -gerçek şairlerde demek istiyorum- bitmediğini, belki değişerek devam ettiğini söyleyebiliriz...

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımı bitti ya da eskidi mi?

Alp Yılmaz: İkinci Yeni şiir akımı bitti ama eskimedi. Tekrar tekrar, yetişen okurlarla, gençlerce keşfedilmeye devam ediyor. Bu okurlar, şiiri İkinci Yeni'yle öğrenip modernin -İkinci Yeni'yi de moderne dahil ediyoruz bu durumda- dertlerine yetmediğini anladıkça yeni okumalara açılıyorlar. Ama açılırken temel olarak İkinci Yeni'den yola çıktıkları için bu akıma eskidi diyemeyiz. Daha doğrusu "Şiir okurluğuna İkinci Yeni'yle başlarsa şanslıdır ya da bilinçlidirler." diyebiliriz ve böylelikle su basmanı çok kuvvetli olduğundan gidecekleri okumalar daha sağlam olacaktır.

Hilal (Soyadsız): Ben birçok şiir akımının tam anlamıyla devam ettiğine inanmıyorum. Serbest yazımın hâkim olması, akım bilincini kavramak ve bu doğrultuda yaşatmak şansını yok etti. Biri "Şair oldum!" diyor, ama ne derece şiirin tarihçesini ve kurallarını biliyor ve herhangi bir akımı tercih edip bu yolda, bunun bilinciyle şiir yazmaya koyuluyor?

Gökhan Ertekin: İkinci Yeni şiir akımının bittiğini değil aksine günümüzde daha da arttığını ve yeniden şekle şemale sokulduğunu düşünüyorum. Ancak, İkinci Yeni şiiri, günümüzde tam anlamıyla var mı? Tam anlamıyla olmadığını düşünüyorum. Bu yüzden, bir eskimeden ziyade yeniden biçimlendiğini söyleyebilirim.

Serdal Köçer: Bilebildiğim ve takip ettiğim kadarıyla bitmiş değil. Eksildi mi? Sanmıyorum. İkinci Yeni, ismi henüz konmamış bir şiir olarak ortaya çıktığı dönemlerde, mevcut şiir kalıplarını yıktığından, altüst ettiğinden, yeni bir şiir ortaya

ya koyduğundan çok konuşulmuş ve tartışılmış belki, ama günümüzde bu tartışmadan uzaklaşmıştır artık. Çünkü yazılan yeni şiir, dil, üslup ve teknik olarak İkinci Yeni'yi yok saymamaktadır. Bu yüzden de bitmemiştir. Fakat günümüz şiirinde saf bir İkinci Yeni şairinden bahsedilir mi, bilmiyorum. Sanırım, İkinci Yeni şiiri kendini devam ettirecek, süreklilik gösterecek bir akımdan çok şiire ve düşünce tarzına getirdiği yeniliklerle şiirin içine sızmıştır zaten. Oluşmuş ya da oluşacak olan yeni şiir çok fazla İkinci Yeni şiirinden uzaklaşamaz sanırım.

Nihan Gezeroğlu: İkinci Yeni, eskiyecek bir yaratı değildir.

Işık Toprak: İkinci Yeni biçim ve öz değiştirdi. Anlamı tam dışlayamıyor, sadece kadife örtülere sarıyor artık.

M. Gülderen Sütçüler: Eskimeyecek bir şiir akımı olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir kalıba bağlı kalmaksızın aktarılan duygular daha özgür kılar şairini. Bu demek değildir ki, her yazıya dökülen şey bir şiirdir. (Örneğin, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday serbest şiiri savunurken, hece ölçüsüyle bir alıp veremedikleri yoktu sanırım. Halkın anlayacağı dille yazdıkları şiirlerde hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerin melodilerini korumuş olduklarını düşünüyorum.)

Y. Teoman Serinkaya: Yaşamakta, öncüllerinin boyası akmadı, akıma değil hayata tutunanlardı. Halen etkileriyle bahtiyarlar günlere ve toprağa ser(p)ilen hakikat seçicilerimiz. Bitmediği gibi, eskimez de... İddia ile önerdikleri dize düzenleri rahat, vicdana ve akla yaslanan halleri sonsuza uzatır.

Cengiz Özdemir: Bitmedi, ama biçim değiştirdi, başkalaştı.

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımının öncü şairleri kimlerdir?

Ümit Bayazoğlu: Soruyu "İkinci Yeni'nin gerçekten farkında olan şairleri kimlerdi?" şeklinde tashih ederek cevaplıyorum. Birkaç isim sayabilirim ama bunların içinden sadece Ece Ayhan amacından hiç sapmadan son nefesine kadar mevzide kaldı.

Arda Gülyan: Cemal Süreya... Uyar, Berk, Karakoç ve elbette Ayhan. Bazen Rifat. Yine de her birini kendi yolunu, gerçeğini aralamış şairler olarak düşünebilirken bunu Süreya için söylemek zordur. İkinci Yeni'nin ne olduğunu anlamak için önce Üvercinka'ya bakmak lazım.

Tayfun Polat: Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk, Ece Ayhan.

Vedat Kamer: İkinci Yeni'nin öncü şairleri Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk ve Ece Ayhan'dır.

Mvstafa Berkay Işık: İkinci Yeni şiirinin kendini bulmasında daha çok Turgut Uyar ve bir sonraki aşamada Cahit Zarifoğlu'nun etkilerini yadsımamak gereklidir. Edip Cansever'in bireyciliği ve varoluşsal kaygıları İkinci Yeni'nin ciğerleri gibi işlev görmüş ve dahası şiir havzasını genişletmiştir.

Altay Ömer Erdoğan: Ben *İkinci Yeni*'yi üç majör şair (Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever) üzerinden ele alıp bu üç şaire Ece Ayhan ile İlhan Berk'i, bir de Sezai Karakoç'u eklemeyi yeğleyenlerdenim. Mehmet H. Doğan ile Turgay Gönenç'in hazırladıkları, Kasım 1969 tarihli *Papirüs*'ün "*İkinci Yeni Antolojisi*" Özel Sayısı başlığıyla yayımlanan 41. sayısında ve kırk yıla yaklaşık bir zaman dilimi sonrası İkaros Yayınları arasından Mehmet H. Doğan imzasını taşıyan *İkinci Yeni Şiir* (Antoloji-Dosya) adlı kitapta, *İkinci Yeni* kapsamında ele alınan şair sayısı ilkinde 37, ikincisinde 34 olarak dikkat çekmektedir. Benim belirttiğim şairlerin *İkinci Yeni Şiir*'in öncüleri olarak anılması, metodolojik anlamdaki en yaygın kullanımdır. Duygusal yaklaştığımda, Melih Cevdet Anday'ı da *İkinci Yeni*'nin en önemli şairlerinden biri olarak gördüğümü belirtmeliyim. Kaldı ki, bu şairleri öncü olarak adlandırmada, ilkesel bir tutarlılığa sahip olmanın yanında, poetik gerekçeleri de öne sürmelisiniz. Bu durumda İlhan Berk'in deneysel şiirlerini, tipografinin ağır bastığı çalışmalarını nereye koyacaksınız? Ece Ayhan'ı referans alıp baktığımızda, Turgut Uyar şiirinin bir bölümünü elememiz gerekecek. Tematik yapı üzerinden hareket ettiğinizde, *şiir gelip kelimeye dayanacak* ve ucuz folklorla dayanan şiiri bu kapsam dışına alacaksınız. Biçimsel öğeler ve dil açısından bir yaklaşım ve farklılaşma da anlamlı bir tanımlamaya götürecektir bizi ama öncü şairlerinin her birinin sağlam kurgulara dayanan ve birbirine pek de benzemeyen sesleri, söylemleri, onları bir arada anmamızdaki nedeni açıklamaya yetmeyecek. Bu

yüzden Mehmet H. Doğan'ın yukarıda sıraladığım altı şairi "Yol Açıcılar" olarak nitelemesi, durumu gerekçelendiren daha ayrıntılı bir çalışma yapılana kadar, bizi rahatlatacak bir kullanım kolaylığı sağlıyor.

Uluer Aydoğdu: Önce, Attila İlhan'ın Garip akımına karşı eleştirilerini görüyoruz. Tabii başka şairler de var. Sonra ise bilindiği üzere Ece Ayhan, Ülkü Tamer, Cemal Süreya, İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Sezai Karakoç gibi isimler aynı doğrultuda şiirler yayımlarlar.

Mehmet Koz: Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk.

Nihat Kaçoğlu: Ece Ayhan, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Edip Cansever, Sezai Karakoç, İlhan Berk.

Şenol Topçu: Ece Ayhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar, İlhan Berk, Edip Cansever, Sezai Karakoç.

Volkan Odabaş: Cemal Süreya, İlhan Berk, Ece Ayhan, Sezai Karakoç... Sonraları Edip Cansever, Turgut Uyar... Öyküde de Sait Faik.

Merve Babacan: Ece Ayhan, Cemal Süreya, Özdemir Asaf.

Hakan Demir: Turgut Uyar, Cemal Süreya, Edip Cansever.

Tayfun Ak: Edip Cansever, Turgut Uyar.

İskender Ulaş: Cemal Süreya, Edip Cansever, Ece Ayhan.

Serkan Akçam: Diğerlerine göre az ve öz yazmışlığıyla Cemal Süreya İkinci Yeni'nin öncüsü olabilir... Bunun dışında en özgün olanları, başta Edip Cansever ve Turgut Uyar'dır. İlhan Berk'in şiirlerini anlamak zor olsa da, ben onu kişiliğiyle ayrı seviyorum. Sezai Karakoç ve Ülkü Tamer gibi şairler de İkinci Yeni'ci ama onlara bir türlü ısınmadım.

Betül Yegül: İlhan Berk, Cemal Süreya, Ece Ayhan ve elbette Turgut Uyar İkinci Yeni şiir akımının en belirgin örneklerini vermişlerdir.

Saffet Arün: İlhan Berk, C. Süreya, T. Uyar, E. Cansever, S. Karakoç, Ece Ayhan ilk solukta aklıma gelenler.

Cemil Aydın: Bence Edip Cansever ve Turgut Uyar.

Nevzat Tuna: Turgut Uyar, Ece Ayhan, Edip Cansever...

Neylan Doğan: Ece Ayhan, Cemal Süreya, İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Ülkü Tamer, Oktay Rifat...

Ahmet Kılınç: İçten anlatımı ve tatlı sancısıyla Cemal Süreya, en büyük dostu olan yalnızlığıyla Edip Cansever ve 'Büyük Saat'ıyla Turgut Uyar.

Doğan Başkır: Cemal Süreya, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Edip Cansever.

Kevser Peker: İkinci Yeni alanında yetişen tüm şairler çok güzel şiirler yazmıştır şüphesiz. Fakat benim için en özeli Turgut Uyar'dır. Onun imgelerinin tadı apayrı. Onun yanı sıra Cemal Süreya, Edip Cansever.

Şuheda Kavurkacı: Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk, Ece Ayhan. Ve hepsinden biraz daha farklı olduğunu düşündüğüm Sezai Karakoç

Aliye Özlü: Edip Cansever.

Melike Uzun: Turgut Uyar.

Hayri K. Yetik: Bu önemli mi?

İşık Toprak: İlhan Berk, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Turgut Uyar...

Esat Başak: Sımsıkılar; Ece Ayhan ve Ece Ayhan ve Vus'at Bener ve Cemal Süreya'dır bence. Kulvarları farklı ama aynı derece sıkı Can Yücel var bir de.

Hande Edremit: İlhan Berk, Ece Ayhan, Turgut Uyar...

M. Gülderen Sütçüler: Ece Ayhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever. Sezai Karakoç.

Y. Teoman Serinkaya: Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar... İlhan Berk, Ece Ayhan, Halim Şefik, Nevzat Üstün, Ülkü Tamer.

Nurten Uyar: Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya.

Harun Kapan: Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever.

Arda Aras Soylu: Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan, İlhan Berk, Sezai Karakoç.

Cüneyt Ateş: Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar...

Serdal Köçer: Ece Ayhan, Turgut Uyar, İlhan Berk, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Cemal Süreya dışında, İsmet özel, Metin Eloğlu, Ülkü Tamer, Gülten Akin, Ergin Günçe, Özkan Mert, Ahmet Oktay, Nilgün Marmara, Egemen Berköz, Süreyya Berfe, Orhan Alkaya, Lale Müldür, Sina Akyol, Hulki Aktunç...

Derya Bal: Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, İlhan Berk, Ece Ayhan...

Mavi Esra Pak: 50'li yıllardan beridir, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Edip Cansever, İlhan Berk, Cemal Süreya, Ülkü Tamer gibi isimlerdir, fakat tam anlamıyla İkinci Yeni dediklerinde aklıma hemen Turgut Uyar ve Cemal Süreya gelir.

Kibar Karini: Edip Cansever, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar, İlhan Berk.

Metin Kızılcalıoğlu: Ece Ayhan Çağlar, İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Süreyya Berfe.

Hilal (Soyadsız): Edip Cansever, Cemal Süreya ve Sezai Karakoç benim beğendiklerim arasındadır ve bana göre öncüler bu isimlerdir.

Ashlı Yücel: Nilgün Marmara, Ece Ayhan, İlhan Berk.

Sena Yıldız: Bence, İkinci Yeni'nin öncüleri Cemal Süreya ve Edip Cansever'dir.

Cengiz Kılçer: Öncü olarak herkesin bildiği isimleri sayabilirim: Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Sezai Karakoç, Ülkü Tamer, Oktay Rifat, Kemal Özer, İlhan Berk.

Hakan İşcen: İlhan Berk, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Ece Ayhan; Oktay Rifat, Melih Cevdet.

Emre Özden: İlhan Berk, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan.

Mustafa Yiğit: Turgut Uyar, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Metin Eloğlu, İlhan Berk ve elbette ki Edip Cansever.

Duygu Güles: Ece Ayhan, Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever. Düzşiiir; Fikret Ürgüp vb.

Emin Karabal: Ece Ayhan, Cemal Süreya, İlhan Berk.

Şahin Eren: İkinci Yeni'nin öncü şairleri; mahlası ile müsemma Şiirin Uç Beyi İlhan Berk, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ali Püsküllüoğlu, Yılmaz Gruda, Birinci Yeni (Garip Akımı) eleştirisi yapıp gönlünü İkinci Yeni'ye kaptıran Oktay Rifat ve Mülkiyeli Sivil Şair Ece Ayhan, Pazar Postası'nın muhalif şairi ve İkinci Yeniciler arasındaki ilk sağ görüşlü şair Sezai Karakoç olarak gösterilebilir. En aykırı isimler olarak Ece Ayhan ve Sezai Karakoç'a dikkat çekmek gerekir.

Halim Yazıcı: İlhan Berk... Edip Cansever... Turgut Uyar...

Hakan Demir: Turgut Uyar, Cemal Süreya, Edip Cansever.

Burak Eroğlu: Ece Ayhan, Turgut Uyar, Cemal Süreya, İlhan Berk, Edip Cansever. Benim için İkinci Yeni'nin öncü şairleri bunlar...

Cengiz Orhan: Ece Ayhan, Edip Cansever, Cemal Süreya, İlhan Berk, Sezai Karakoç

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel: Soyada göre dizilir siviller, komut almaz ve vermezler, emirleri takmazlar. Tümü "sivil" evet: Anadan doğma: Ece Ayhan ceviz gibi dil kırar, aldırılmaz, İlhan Berk şiire resim bulaştıran, Edip Cansever, mahalle ve garlarda sırtını kedilere ve duvarlara yaslar, yaşlanmaz, paslanmaz, Sezai Karakoç hemşerim, dergâhtan çıkmaz, yol bilmez, yazar şiirini yalnızlıklarının kara kuyusunda, Cemal Süreya darphaneye girmeseydi, emekli olsaydı daha önce ve zaman kazansaydı özgür ve sivil şiir keşke, Turgut Uyar teknil coğrafyasını en iyi bilen sivil asker, uysa da uymasa da.

Barış Yarsel: Ece Ayhan, İlhan Berk, Turgut Uyar, Sezai Karakoç.

Samet Bilal Uyanık: Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Edip Cansever, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel.

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımının öncü şairleri kimlerdir?

Meltem Bulut: C. Süreya, İ. Berk, T. Uyar, E. Cansever.

Osman Namdar: Hepsi öncüdür. Hatta adı bugün unutulup gitmiş öncüler bile vardır. Cemal, Berk ve Ayhan sayılabilir.

Aziz Kemâl Hızıroğlu: Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç, İlhan Berk, Ece Ayhan, (belki bir anlamda) Oktay Rifat...

Kadir Kılıçarslan: Ağır abisi Ece Ayhan, kara abisi İsmet Özel'dir. Şekilciliğini Cemal Süreya, Turgut Uyar ve Edip Cansever yapmıştır diyebiliriz. İlhan Berk kafasına göre karıştırmıştır çorbayı. Daha birçok isim ilave edebiliriz. Ama biz uzatmayalım.

Mustafa Güneri: C. Süreya, E. Ayhan, T. Uyar, İ. Berk, E. Cansever...

Levent Karataş: Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ece Ayhan... Herkes için bu listeleme ve sıralama değişebilir. Ama benim kişisel görüşüm bu. Belki de etkileşim içinde olduğum şairler bunlar, demek daha doğru.

Atakan Korkmaz: Sezai Karakoç, Turgut Uyar, İsmet Özel, Edip Cansever.

Alp Yılmaz: İkinci Yeni'nin öncü şairi İlhan Berk olup kendisini bu akıma dahil edebileceğimizi sanmıyorum. Diğerleri ise Edip Cansever, Turgut Uyar, Sezai Karakoç diye gider bence.

Yasemin Çağlayan: Ece Ayhan.

Sizce, "İkinci Yeni" şiir akımının öncü şairleri kimlerdir?

Selahattin Yolgiden: Ben İkinci Yeni'nin en önemli şairi olarak Edip Cansever'i sayarım. Cemal Süreya, Turgut Uyar, İlhan Berk ve Sezai Karakoç akımın diğer önemli şairleridir.

Serbülent Alkan: Sezai Karakoç, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Edip Cansever.

Gürkan Çevik: Üç Büyükler: C. Süreya, T. Uyar, E. Cansever.

Senem Korkmaz: Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya. Tabii ki Ece Ayhan! Öne çıkanları kimdir denirse de Cemal Süreya ve Ece Ayhan. İkinci Yeni'nin bana ifadesi de yalnız bu ikisidir aslında, dürüst olmam gerekirse...

Nihan Gezeroğlu: Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, İlhan Berk, Ülkü Tamer.

Alaaddin Emre: Hareketin öncüsü Cemal Süreya'dır.

Gökhan Ertekin: Turgut Uyar, İlhan Berk, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Edip Cansever.

M. Mazhar Alphan: Cemal Süreya, İlhan Berk, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Ülkü Tamer, Sezai Karakoç ve Ergin Günçe...

Cavit Mukaddes: Cemal Süreya, Ece Ayhan, Edip Cansever, Turgut Uyar üzerlerinde durduğum mahşerin dört atlısıdır. Bu dörtlüye İlhan Berk ve Sezai Karakoç, Ülkü Tamer'i de ilave edelim.

Cengiz Özdemir: Ece Ayhan'dır.

Yeni kuşakta İkinci Yeni'ye dahil olmuş ya da İkinci Yeni'yi devam ettiren şairler var mıdır? Var ise kimlerdir?

Cengiz Kılçer: Yeni kuşak derken hangi 10 yıllardan bahsetmeliyiz? Tahminen şöyle yanıtlamaya çalışayım. Aşağıda isimlerini saydığım şairlerin bir ikisi dışında İkinci Yeni'ye ne tam dahil olmak ne de tam dışında kalmak gibi bir hat izlemişlerdir, demek daha doğru gibi geliyor. Öncelikle her ne denli bu akımdan yararlanmışlarsa da özellikle Ercüment Uçar'ın İkinci Yeni şiirini yaşamının son yıllarına kadar sürdürdüğünü Adam Sanat dergisinin sayılarından anımsayabiliriz. Şunun altını çizmek isterim Türk şiirinde İkinci Yeni'cilerden çok ikinci yeniden etkilenen şairlerden söz edilebilir. Örneğin Gülten Akın veya Refik Durbaş her ne denli söz konusu akımdan etkilenmiş olsalar da kendi özgün poetikalarını ve söyleyişlerini, şiirlerini inşa etmişlerdir. Ek olarak İkinci Yeni'nin en özgün ismi olarak Ergin Günçe'yi anmadan geçmek hak-sızlık olur.

Ümit Bayazoğlu: İzzet Yasar, Nilgün Marmara ve Mustafa Irgat.

Vedat Kamer: İkinci Yeni'ye dahil olmayanları saymanın daha kolay olduğunu düşünüyorum: Yaşlısıyla, genciyle Toplumcu Gerçekçi şairlerimiz.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel: "Dahil olmuşları" bilemem. Ancak "devam ettiren"lerin olduğunu küçük parmağım ve bir de Çamlıca sırtlarından uçarak Paris'e kanat açan taklacı beyaz güvercinim söyledi. Onun yalancısıyım. Şair sobelemek zordur. Şair kendisi isterse yerini söyler. Tanımını yapar. Bize harıçten gazel okumak değil, onlara alkış üstüne alkış tutmak yakışır. Ve yeter. Benim yaşayan şairlerimizden alkış tuttuklarım soyadına göre yine aynen şunlardır: Bayram Balcı, Nihat Behram, Nevzat Çelik, Cezmi Ersöz, Bejan Matur, Lale Müldür, Yılmaz Odabaşı, Halil İbrahim Özcan, A. Hicri Özgören, Adil Okay, Halil Uysal (ki unutulmalardan ama unutulmaması gerekenlerdendir), Zafer Yalçınpınar, Nihat Ziyalan. Unuttuklarım olabilir, bağışlasınlar. Ama ben kendimi bağışlamam. Sivil adam sözünün eridir. Başkasının değil.

Aziz Kemâl Hızıroğlu: İkinci Yeni'den el almış orta kuşak şairleri söyleyelim önce: Mehmet Taner, İzzet Yasar, Yıldırım Türker, Enis Batur, Mustafa Irgat, Güven Turan, Nuri Pakdil, İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu vb. Bu arada Mehmet Ocaktan, Hüseyin Atlansoy, Necat Çavuş, Arif Ay, Ömer Erdem, İhsan Deniz, Mehmet Can Doğan'ı da saymak gerekiyor... (Ayrıca şunu belirtmekte yarar var: İkinci Yeni'nin etkisinde şiir yazan genç şairleri saymaya kalksam, korkarım buraya sığdıramam. Yani bir çırpıda akla gelmeyecek kadar çok... '80 sonrası şairler arasında İkinci Yeni'den etkilenmeyenleri say deseler, bu az sayıdaki şairlerin kimler olduğunu ise çok uzun düşünmem gerek (!)...

Altay Ömer Erdoğan: Ben burada "yeni kuşak" tamlamasından 80 sonrası şiiri ve bu bağlamdaki şairleri anlıyorum. Alt kimliklerin de altını çizen *Yeni Türkü* şairlerini (Ahmet Erhan, Adnan Özer, Adnan Satıcı, A. Adnan Azar, Yaşar Miraç, Hüseyin Ferhad), *Yenibütün Manifestosu* çevresinde toplanan

şairleri (Seyit Nezir, Veysel Çolak, Metin Cengiz, Hüseyin Haydar, Tuğrul Keskin), *Sanat Hareketi Düşüncesi* çevresinde buluşan şairleri, *Göçebe* şairleri (Osman Çakmakçı, Birhan Keskin, Hasan Öztoprak, İrfan Yıldız), isim isim ilerlemek gerekirse A. Hicri İzgören, Abdülkadir Budak, Ahmet Ada, Ahmet Telli, Akif Kurtuluş, Ali Cengizkan, Altay Öktem, Altay Ömer Erdoğan, Aydın Afacanoğlu, Ayhan Bozkurt, Baki Ayhan T., Bejan Matur, Betül Tarıman, Celal Soyca, Cem Uzungüneş, Cenk Koyuncu, Cenk Gündoğdu, Derya Çolpan, Didem Madak, Didem Gülçin Erdem, Ece Ürkmez, Emel Güz, Emel İrtem, Enis Akın, Ersan Erçelik, Ertan Yılmaz, Fergun Özelli, Gonca Özmen, Gökçenur Ç., Gökhan Arslan, Halil İbrahim Özbay, Gültekin Emre, Haydar Ergülen, Hüseyin Alemdar, Hüseyin Köse, Hüseyin Peker, İbrahim Baştuğ, Kadir Aydemir, Kâzım Şahin, küçük İskender (özellikle Ece Ayhan ve İlhan Berk kanadından), Mahmut Temizyürek, Mehmet Hameş, Mehmet Kâzım, Mehmet Sarsmaz, Metin Celâl, Murathan Mungan, Mustafa Ergin Kılıç, Mustafa Köz, Muzaffer Kale, Nilay Özer, Nurduran Duman, Oğuzhan Akay, Onur Akyıl, Onur Caymaz, Orhan Alkaya, Orhan Kahyaoglu, Osman Olmuş, Özcan Erdoğan, Özgür Özmeral, Özlem Sezer, Özkan Satılmış, Safa Fersal, Salih Bolat, Serap Erdoğan, Serdar Koçak, Serdar Ünver, Seyhan Erözçelik, Sina Akyol, Sinan Oruçoğlu, Şeref Bilsel, Şükrü Sever, Tamer Gülbek, Tuğrul Tanyol, Turgay Fişekçi, Turgay Kantürk, Turgay Nar, Ulaş Nikbay, Yılmaz Arslan, Yunus Korum, Yusuf Alper, Yücel Kayıran, Zafer Yalçınpınar, Zeynep Köylü, Zeynep Uzunbay, şiir serüvenlerinde *İkinci Yeni*'den izler taşıyan günümüz şairleri olarak sayılabilir. Bu şairlerin arasından *İkinci Yeni* ile ilişkilendirilmiş olmasına karşı çıkabilecek, itiraz edebilecek olanlar da çıkabilir, keza unutuldukları gibi. Sezai Karakoç çizgisinde ilerleyenlerden, İslami kesimden de adlar eklenebilir; Arif Ay, Cahit Koytak, Hüseyin Atlansoy, Can Bahadır Yüce başta olmak üzere. Arkadaş Z. Özger'i, Nilgün Marmara'yı, Kaan İnce'yi, Doğan Ergül'ü ve Özge Dirik'i de rahatlıkla ekleyebiliriz listemize.

Arda Gülyan: Denenmiş ve çok başarısız sonuçlar vermiş tecrübeler var. Yeni kuşağın İkinci Yeni'den etkilenmemiş olması olanaksız ama bu ne bir İkinci Yeni ne de bir post-İkinci Yeni. Bir toplu duyarlılık meselesi bu. Çağımız bunu itmeye başladı artık. Kanımız bu yabancı kamı kabul etmiyor.

Tayfun Polat: İkinci Yeni'yi dönemsel bir ihtiyaç, bir ifade biçimi olarak gördüğüm için yeni kuşağın bu dönemselliği yakalayabileceğini düşünmüyorum.

Mvstafa Berkay Işık: Farklı üslûplar ve genel kaygılar açısından: Onur Akyıl, Betül Yegül, Elif Nuray, Onur Tekin, ben, Yaprak Ünvar gibi henüz kitap yayımlamış ve yayımlama eşiğinde olgun şiirler üreten bir kaç isim vermek sakıncalı olmasa gerek. Tabii ki dar bir çerçevede değerlendirmemek, adil ve eleştirel yaklaşım gösterilmesi gereken hatta ve hatta zaman zaman göz ardı edilen birçok ismin olduğunu görebiliriz.

Nihat Kaçoğlu: İkinci Yeni günümüzde birçok şairi etkilemiştir. Haydar Ergülen ilk aklıma gelen isim...

Barış Yarsel: 40'larda parasız yatılı okumuş olmak ve hiç Atatürk şiiri yazmamış olmak, bunlar Ece Ayhan kriterleri... Muhakkak ki oradan nefes alanlar var, ancak buraya ekleyecek kadar takip etmiyorum, haksızlık yapmayayım.

Uluer Aydoğdu: Aklıma isimler gelmiyor, ama öyle ya da böyle İkinci Yeni doğrultusunda şiir yazarlar var.

Merve Babacan: Sunay Akın, Küçük İskender.

Tayfun Ak: Attila İlhan.

Duygu Güles: Belli bir akıma dahil olurlar mı bilemem ama yeniliğe hizmet açısından iki isim: Birhan Keskin ve Ah Muhsin Ünlü...

İskender Ulaş: Hilmi Yavuz.

Serkan Akçam: İkinci Yeni'ye hiç kimsenin dahil olmasını istemiyorum.
Nevzat Tuna: Şiir denen olgu zor bir zanaattır. Hem üretilmesi hem de algılanması zordur. Beni İkinci Yeni doyurdu her şeyiyle... Yeni şairleri tanıdığımı söyleyemem. Ara sıra K. İskender ilgimi çeker.

Saffet Arün: Sonradan Metin Altıok, İsmail Uyaroğlu. Hatta biraz Sunay Akın, Seyhan Erözçelik, Haydar Ergülen' den tut; Engin Turgut' a kadar pek çok şair...

Neylan Doğan: Akif Kurtuluş, İbrahim Baştuğ, Birhan Keskin, Kaan İnce...

Ahmet Kılınç: Profesyonel anlamda Haydar Ergülen aklıma gelen ilk isim. Bunun dışında edebiyat alanında küçük ve emin adımlarla ilerlediğine inandığım dostlarım ve İkinci Yeni'ye tapan ben.

Doğan Başkır: Yalnızca Nilgün Marmara ve biraz da tereddütle Tezer Özlü'yü sayabilirim. Fakat bu benim bilgisizliğimden, takipsizliğimden kaynaklanıyor sanırım.

Şenol Topçu: Tabii ki birebir İkinci Yeni'yi devam ettirenler yoktur. Olsa olsa kötü kopyaları vardır. Genç kuşak şairler İkinci Yeni'yi deformasyona uğratmıştır. İkinci Yeni şiirini yanlış yerden yakalamışlar ve yorumlamışlardır. Genç kuşak derken 80 ve sonrası şairlerini kastediyorum. Burada sözünü ettiğim modernist şiir yazdığını öne süren şairlerdir. Birebir isim veremem. Vermeye de gerek yok. Bugün yayınlanan merkez dergilerinin bir kaçını alın, içindeki şiirleri okuyun, karşınıza o isimler zaten çıkacaktır.

Volkan Odabaş: Evet var, hem de çok... Haydar Ergülen, K. İskender, Yücel Kayıran, Hüseyin Peker, Gökhan Arslan, Ömer Erdem, Gonca Özmen, Birhan Keskin, Özkan Satılmış, Veysi Erdoğan ilk aklıma gelenler..

Metin Kızılcalıoğlu: Merve Burma.

Kevser Peker: Metin Eloğlu, Ahmet Telli, Nevzat Çelik, Yılmaz Odabaşı, Ahmet Erhan...

Şuheda Kavurkacı: Haydar Ergülen'in yazdığı şiirlerin özünde ikinci Yeni'yi gördüğümü söyleyebilirim.

Harun Kapan: Ersun Çıplak, Osman Erkan.

Hilal (Soyadsız): Akım bilinci yok ve şu şair şu akıma mensuptur diye bir ayırım da kalmadı; serbestlik her akıma dahil olma ve her akımdan şiir yazabilme durumunu da getirdi. Eski zamanda -bilgim dahilinde söyleyeyim, yanlış da olabilir, hiçbir zaman ukalalık tarzım olmadı- yani o dönemlerde şairler, bir düşüncenin etrafında bir sınır yahut kurallar belirlerdi ve kendi -bu akım olur ya da yenileşme sürecinde batılılaşma olur ya da divan edebiyatında kalma isteği olur- belirlediklerinin ışığında eserler verirlerdi, bu yönde de hep bir tartışma, eleştiri, fikir alışverişi ve bunun gibi eylemler olurdu; şimdiki zamanda bu yok çünkü serbestlik bir düşünce oluşturmayı yok etti, şairlerin şiirlerinin eleştirilmesi türünde eylemler kalmadı, fikir alışverişi de yok gibi. Bu nedenlerden ötürü de "İkinci Yeni'yi devam ettiren işte bu şair!" diye bir isim veremiyorum. Şöyle bir açı da var ki ben bunun oturup bilimsel bir araştırmasını yapamam. Bunları yapması gereken insanların eksikliği de mevcut günümüzde, bu da işin başka bir tarafı. Edebiyata bilinç düzeyinde eskisi gibi değer ve ilgi gösterilmemektedir. Bu durum icra eden için de, okuyucu için de hatta akademik düzeyde de böyle. Dünyü öğreniyoruz (öğrenmiyoruz) ama bugün de bunu yaşatamıyor, hatta yeni akımlar oluşturamıyoruz.

Hande Edremit: Zafer Yalçınpınar'ın şiirleri... Okuduğum diğer "yeni şairler"de bir şey bulamadım. Yeni ya da şair olduklarını düşünmüyorum. Nedeni biçim, ille de biçim. -Belki bana ulaşmamıştır.

Aslı Yücel: Gonca Özmen... Belki, biraz da, bazen (her ne kadar farklı bir kuşağı temsil etse de) Küçük İskender.

Cengiz Orhan: Ben, Ozan Öztepe, Levent Sayım, Caner Ocak.

Hakan İşcen: Bana göre İkinci Yeni bittiği için bu akımı devam ettiren de yok tabii. Ayrıca, Yeni Kuşak kavramı oldukça belirsiz. Ama 80 ve 90 kuşağı içinde de, soyut, kapalı, anlamı belirsizleştiren, anlatmayan, göstermeyen, minimalist, hissettirmeci anlayışla şiir yazar iyi şairler var.

Halim Yazıcı: ?

Betül Yegül: Devam ettirme çabası güden şairler olduğunu hissediyorum. Ama bu şairlerin bir akım doğrultusunda gittiklerini ve bunun da İkinci Yeni olarak belirlediğini pek söyleyemeyiz. Sanırım, esinlenme burada en önemli sebep olarak duruyor. İkinci Yeni'den esinlenen şairler, kendi üslupları ile birleştirmek istiyorlar şiirlerini ki belki de -belki de! - en doğrusu bu...

Samet Bilal Uyanık: İbrahim Tenekeci, diyebiliriz sanırım...

Meltem Bulut: Çoğu şair, mesela Lale Müldür, Murathan Mungan, daha eskilerden ise İsmet Özel vs. gibi.

Şahin Eren: Yeni dönemde olmasa da İkinci Yeni'ye halen bağlı olduğunu düşündüğüm isimlerin başında İsmet Özel geliyor ve gümbür gümbür geliyor... İsmet Özel TİP üyesi iken İkinci Yeni'yi yerden yere vurmuş ve Toplumcu şairler arasında bu sert üslubu ile tanınır olmuştu. Daha sonra yaşadığı ruhani dönüşün etkisiyle dört elle sarıldı ikinci yeniye. Yanlış hatırlamıyorsam en son iki bin yedi yılında yayınladı şiirlerini. Bence o şiirler arasında en dikkat çekici olan 20 bölümden oluşan John Maynard Keynes'den Nefretim 20

Sebebi idi. Ah Muhsin Ünlü bu akımın izinde ve popüler, Murat Menteş bu şiir üzerine çalışmış gençken. Aklıma şu an gelmiyor ama genel olarak mütedeyyin denilebilecek cenahtan şairler bu "akımı" takip etmeye ve sürdürmeye çalışıyor.

Gürkan Çevik: Hep rahmetli Metin Güven'in az da olsa İkinci Yeni çizgisinde bulunduğunu düşünmüşümdür. Belki de Metin Güven' e olan sevgim ve saygımdan dolayı onu bu akımın ilerleyen zamanlardaki şairlerinden biri gibi kabul etme hevesinde olabilirim. Ahmet Telli de olabilir. Bir de Ahmet Erhan.

Levent Karataş: "Pıt" diye isimlerini sayamam. Yeni kuşakta değil İkinci Yeni'nin, garip akımının bile devamı şairler var.

Mehmet Koz: Günümüzdeki tüm şairler İkinci Yeni'den beslenerek kendi şiir anlayışını oluşturmuştur.

Atakan Korkmaz: Yeni kuşak şairler arasında Nurullah Genç'i görüyorum sadece, o akımı devam ettiren. Bir de adı sanı pek duyulmamış birkaç genç şair var. Bunlardan birisi de benim.

Esat Başak: Şüphesiz bir şekilde, 'belki' Küçük İskender.

Alp Yılmaz: Devam ettiremeyecekleri aşikâr olup devam ettirmeye çalışanlar vardır. Emeklemekten yürümeye fırsat bulamayacaklardır.

Selahattin Yolğiden: Bu sorunuza ilk soruda kurduğum cümlelerle de cevap verebilirdim. İkinci Yeni'ye dahil olmaktan ya da onu devam ettirmekten çok, akımın günümüz şiiri ve şairleri üzerindeki etkisini ölçmek daha önemlidir.

Gökhan Ertekin: İkinci Yeni'ye dahil olmuş pek çok şair ve şaircik görmek mümkündür. Ama bana göre en önemli usta şairler Haydar Ergülen, Sina Akyol'dur.

Hayri K. Yetik: Bu sınıflama da bana biçimsel geliyor. İkinci Yeni kahince görünen bir yenilikti; bir kanon ortaya koymadılar; poetikalarını ilkeleştirmediler. Sürrealistlerden ve dadacılarından (arapça ve farsça şairleri de aşağı yukarı aynı dönemde benzer denemeler gerçekleştirmişlerdir. Bu noktada da bir karşılaştırma yapılmalıdır) etkilenmişler. Bence sosyo-politik saikleri daha önemlidir; bu, dönemin baskısından ötürü edilgen bir şiire yöneldikleriyle geçiştirilemez. Bu sav edebiyatın gücünü ve olanağını bilmemekten kaynaklanır. Tam da bu noktada İkinci Yeni çok önemli bir iş yaptı. Egemen ideolojinin düşünce kodlarına saldırdı. Çin Seddi gibi muhkem olduğu için gedikler açmadı; ancak bugün biraz da tarihsel koşulların zorlamasıyla içeri/dışarı sızabilmektedir. Sürdüren ve ikinci kuşağa gelince, ikinci kuşak artık olamaz. Bu kadar sistematik olamaz, ne toplumsal oluşumlar ne de düşünsel yapılar. Epistemolojik bir deneyim ve kazanım olarak her şair ondan yararlanmakta bence.

Y. Teoman Serinkaya: Seyhan Erözçelik, Metin Demirtaş, Şavkar Altınel, Süreyya Berfe, İsmail Uyaroğlu.

Mustafa Yiğit: Kendisini İkinci Yeni'ye dahil eder mi bilemem ama Osman Konuk benim gözümde İkinci Yeni şairidir.

Yasemin Çağlayan: Ah Muhsin Ünlü.

Emin Karabal: İkinci Yeni'nin ABC'si olarak bildiğimiz şairler dışında tamamen tarzını buraya oturtabildiğim isimler yok, ya da bilmiyorum.

Mavi Esra Pak: Yeni kuşak şiirde belki bu akımları tanımadan serbest şiir yazıp bu akıma okurlar tarafından dahil edilmiş şiir yazarları vardır. Bana göre ve muhtemelen akımlardan bağımsız yazarlardır bunlar. Örneğin; Nisan Serap, Yelda Karataş ve birçok profesyonel ya da amatör şairin şiirlerini okudum bu yönde.

Duygu Güles: Ekip ve edip ruhunu kaybettiğimizden olacak, gayri akımlaşmıyoruz sanırım.

M. Mazhar Alphan: Veysel Çolak, Altay Öktem, Hilmi Haşal, Fuat Çiftçi, Tuğrul Ediz, kıyısından köşesinden biraz ben ve Küçük İskender, Onur Akyl gibi çokların isimlerini yazabilirim.

Cavit Mukaddes: Özdemir İnce ve İsmet Özel'i İkinci Yeni etkisindeki iki şair olarak bilirim. Elbette ki başkaları da var. Liste uzamasın diye iki şairin adını verdim.

Serbülent Alkan: İsmet Özel, İbrahim Tenekeci.

Senem Korkmaz: Bunu söylemek zor. Yeni Kuşak belli bir eksende ilerlemiyor çünkü. Ama Özge Dirik ve Zafer Yalçınpınar'ı bu eksende görüyorum. Kimin dahil olduğundan ziyade olmadığını daha rahat söyleyebilirim belki. Bir Küçük İskender, Murathan Mungan, Tuna Kiremitçi (şair denirse eğer!) bu eksende olamaz hiçbir şekilde.

Nihan Gezeroğlu: Yaşayan biri yoktur. Doğan Ergül gibileri vardysa da artık yoktur.

Aliye Özlü: Eskiden Küçük İskender ve Emel İrtem'di ama şimdi artık onlar da değil. Onların şiiri de toplumsal gerçekçiliğe doğru gitti. Belki, Günseli İnal...

Yeni kuşakta İkinci Yeni'ye dahil olmuş ya da İkinci Yeni'yi devam ettiren şairler var mıdır? Var ise kimlerdir?

Işık Toprak: İkinci Yeni'nin şiire getirdiği biçim ve anlam kırmalarını öne çıkaran birçok şair var. Ama hepsine İkinci Yeni demek doğru olmaz. Onlar da artık kendilerini İkinci Yeni şairi değil postmodern şair olarak görüyorlar. Sezai Karakoç hariç... O hep aynı çizgiyi sürdürmeye devam etti. Zaman içinde İkinci Yeni de çatallandı. Bir yanda şiiri idealize eden Hilmi Yavuz ve şürekâsı var, diğer yanda Seyhan Erözçelik, Haydar Ergülen ve onlardan da farklı, popülist kulvarda Küçük İskender... Elbette onların da süreklileri var.

M. Gülderen Sütçüler: Nihat Behram, Ataol Behramoğlu, Süreyya Berfe, Refik Durbaş.

Not: Burak Eroğlu, Nurten Uyar, Derya Bal, Kibar Karini, Osman Namdar, Kadir Kihçarlan, Mustafa Güneri bu soruyu "Yoktur" diyerek yanıtlamışlardır.

Bugün, Türk şiirinde, İkinci Yeni'nin ardından oluşmuş ve onun kadar ön plana çıkmayı başarabilmiş bir şiir akımı var mı? Var ise bu akımın getirdiği yenilik nedir? Bu akıma bağlı şairler kimlerdir?

Bedrettin Aykın: Günümüz şiirinin genel yapısının eğretileme, eksiltme, değişmece temelleri üzerine kurgulandığını söyleyebiliriz. Geçmişin yalın şiir anlayışı çok gerilerde kalmıştır. Günümüzün yeni şiir anlayışı yalınlığı değil yoğunluğu, gizemi yeğlemektedir. Yalınlık genelde şiirin değil, düzyazının söylem alanıdır. "Ne anlatıyor bu şiir?" sorusu yanlış bir sorudur. Çünkü anlatmak düzyazının, öykünün, romanın, denemenin alanıdır. Günümüz şiirinde yalınlık değil yoğunluk, gizem aranmalıdır. Değişmecelerin, eğretilemelerin gizi çözülmeye çalışılmalıdır. Manzume döneminden kalan yalınlık beklentisinin günümüz şiirinde büyük ölçüde aşılmış olduğunu söyleyebiliriz. Günümüz şiirinin okul kitaplarında yer almasıyla, yazın öğretmenlerinin yeterli çağdaş poetik kültür donanımı kazandırılarak göreve atanmalarıyla daha da yaygınlaşarak aşılabileceğini söyleyebiliriz. Ek olarak şiirin güzelduyusal bir yaratı olduğunu unutmamak koşuluyla.

Vedat Kamer: İkinci Yeni'den sonra şiirin odağını değiştirebilmiş bir hareket mevcut değildir. Fakat şiirin temel meseleleri arasındaki bağıntıları farklı şekillerde kuran ve farklı şekillerde açıklayan yorumlar geliştirilmiştir. Şiirin temel meselelerini, hayatın temel meseleleri haline getirmiş, hayatı şiir ile açıklayan, yani evren tasavvuru şiir olan şairler, hatta dergiler vardır. Öteki-siz dergisi, Ocak 2002'den beridir, tüm sayılarını "şiir bir dünya görüşüdür" motosuyla çıkarmıştır. Kuzey Yıldız'ın poetikasının temelinde de şiirin bir evren tasavvuru olarak inşası yer almaktadır.

Ümit Bayazoğlu: İkinci yeni bedii olmaktan çok siyasi bir kalkışma olduğundan onu şiirde sınırlı bir akım olarak görmüyorum. İkinci Yeni, şiiri ve şairi bendelikten kurtarıp özgürleştirmiştir. İkinci Yeni'den sonra Türk şiiri "nitel bir sıçramayla" modernleşme sürecini tamamlamıştır. Buna rağmen bugün o nefeste, o çapta, o etkinlikte ne şair, ne şiir yok. Çünkü İkinci Yeni'nin ayağa kaldırdığı tüm umutlar, tüm hayaller, tüm beklentiler Berlin Duvarı'na tosladı. İkinci Yeni'nin arkasında hümanizm, varoluşçuluk, dadaizm, marksizm vardı. Bugünkü sözde şiirin arkasında thatcherizm, (özalizm) ve globalizm var.

Cavit Mukaddes: 80 öncesi ve sonrası kuşağı bir kenarda tutarak düşünüyorum ki aralarında çok değerli kalemlerimiz var.(Bir bütün olarak belirli ve belirgin bir akım adı altında toparlayamadıklarım). Bu konulara duyarlı ve çevremdeki birkaç arkadaşın da tanımladığı ve 90'lı yılların ürünü bir "Siyânür Kuşak" ilgimizi çekiyor. Kimileri göç etti; Özge Dirik, Doğan Ergül, Kaan İnce,

Zafer Ekin Karabay... Hayatta olanlardan çok umutluyuz. Dillerindeki özgürlük fazlasını yok eden, 'kendi şiirinin iletişimine' ve mümkünse 'egemenliğine' yönelen ve geçtiği köprülerde bir çeşit "detournement"(bozup değiştirme) pratiğini önemseyen kuşak.

Altay Ömer Erdoğan: İkinci Yeni'nin ardından ön plâna en çok çıkan şair grubu Ataol Behramoğlu, Nihat Behram, İsmet Özel, Süreyya Berfe, Egemen Berköz, Refik Durbaş gibi şairlerden oluşan gruptur ki, zaten Mehmet H. Doğan onları, *İkinci Yeni Şiir* (Antoloji-Dosya) adlı çalışmasında genç kuşak olarak adlandırarak bir bakıma *İkinci Yeni Şiir*'e bağlamıştır. Bu grubun ön plâna çıkmasındaki etki, militan bir şiirin bayrağını açmalarıdır. 70'li yıllardan 80'li yıllara kadar, bir akım kabul edilirse *Militan Şiir*, ön plâna çıkmayı başarabilmiştir. *Militan Şiir*'in getirdiği yenilik, yenilik sayılabılırsa şiirsel derinliği ve yükü olan bir toplama yüksek bir ses tonu ve sert bir yumruğa benzeyen etki katmasıdır. Özellikle bu etki, İsmet Özel'in ilk dönem şiirlerinde belirgindir. 80 sonrası akımlaşma, manifesto, toplanma girişimlerine rağmen, şair ve dolayısıyla şiir artık yalnızdır. Kiminin örgütsüzlük olarak yerdiği bu durumu, bireyselleşme üzerinden övenler de çoğunluktadır. Bir yandan her şey küreselleşirken, birey kabuğuna çekilmiş, bir kaplumbağa gibi kabuğunu sırtında taşımaya başlamıştır. Akımlardan çok edebiyat dergileri ve yayınevleri çevresinde toplanan şair gruplarından söz edilebilir. *Yenibütüncüler* ya da *Broy* şairleri, *Sombahar* şairleri, *Göçebe* şairleri, *Pia* şairleri, *Eracılar*, *İzlekçiler*, *Akatalpa* şairleri, vb. Piyasanın bölümlenmesinde meta olarak gittikçe azalan bir paya sahip olan şiir kitabı yayıncılığının kümelenmeyi, akımlaşmayı, toplanmayı zorlaştırdığı da ortadadır. Şairlerin azımsanmayacak çoklukta bir bölümü, şiir kitabını cebinden para vererek, ekleyerek bastırabilmektedir. Bir de dil ve söylem benzerliğinden, şiir kuramındaki farklılıklardan türeyen bir araya gelişler vardır ki, kanımca ortaya çıkacaksa güçlü bir şiir akımı, yazılagelen şiirden kendini farklılaştırarak ve yeni bir kuramı deklare ederek ortaya çıkabilecektir.

Uluer Aydoğdu: 80'li yılların sonuna doğru Broy dergisinde yazan Veysel Çolak, Seyyit Nezir, Hüseyin Haydar, Metin Cengiz ve Tuğrul Keskin'in içinde yer aldığı Yenibütüncü Şiir. Bu şairler 80 sonrası sinen/sindirilen, güdükleşen/güdükleştirilen insana inat yeni bir bireyin sınıdığı şiirlerle belirgin bir Marksist anlayışı ön plana çıkardılar.

Mvstafa Berkay Işık: Bireysel çıkışlar bulunmakta... Lakin özgünleşmek ve kendilerini kanıtlamak hususunda yeterli olamamış isimler var. Grup-akım olarak değerlendirebileceğimiz ciddi oluşumlar da yeterlilik göstermiyor.

Mehmet Koz: Çıkmaza girişlerin verdiği ruh hallerinin yarattığı sivri köşeli metropol şiiri anlayışı hakimdir bana göre. Bundan ötürü oluşan buhran ve sorgulamalar bazen kara mizahın, çoğu kez de uçları sivri ve kesici mısraların oluşturduğu "metropol şiiri"ni bir "yenilik" olarak getirmiştir. Küçük İskender, Murathan Mungan gibi şairler İkinci Yeni'den beslenmişse de bahsini ettiğim "metropol şiiri"ne bağlı kalarak şiirler yazmaktadır.

Nihat Kaçoğlu: Adı konulmamış bir modern şiir akımı var. İkinci Yeni gibi anlamı dışlayan, ama teknolojiyi, küresel sorunları, bireyin modern dünyadaki yalnızlığını şiirine sokan şairler var. Hece vezni ile yazmayı savunan Gülce ve Üçüncü Yeni akımları başarılı olmadı henüz.

İskender Ulaş: Şiirde yapılan son devrim olarak görüyorum İkinci Yeni'yi.

Saffet Arün: İkinci Yeni' den hemen sonra Attila İlhan tarafından ortaya çıkmış: Mavi Akım var. Pek de etkili olamamıştır. "Düşünen Şiir" gibi akımlar da "Garip" akımını devam ettirmişlerdir biraz.

Ahmet Kılınç: Toplumcu gerçekçiliği savunan şiir akımı; İkinci Yeni'den ayrı olarak bir yerde halkın kemiğine de değer.

Doğan Başkır: Böyle bir şiir akımının olmadığını düşünüyorum. Zira Türkçe'nin sınırlarıyla ilgilenen, dili bu sınırlara kadar götürmeyi dene-yen bir "akım"dan söz etmek zor.

Hayri K. Yetik: Toplumcu gerçekçiliğin 1940'lardaki serüveni bir taklitten ibaretti. 1960'larda, 70'lerde bu damar sınırlarını zorladı; Ahmed Arif ve Hasan Hüseyin Korkmaz vb. birkaç iyi şairden söz edilebilir; ama doğum tarihi önemli değilse, önemli olan şiirse ve şiirin dolaşımında olması, epistemolojik değişime katılmasıysa, Nâzım Hikmet son elli yılın en etkili şairidir. Bu arada belirtmek gerek: Nâzım şiirinin hem Garip'i hem de İkinci Yeni'yi önceleyen şiirlere sahip olduğunu atlamamalı. Genellikle onun büyüklüğü, yarattığı devrimin ışığı gözleri körelti-tiği için bu etkileri tartışılmaz bile. Bir araştırma konusu da bu olmalı.

Kevser Peker: Sonrasında çıkmış ve ses getiren büyük bir akım olmadı ben-ce. Şiir daha da içselleşti.

Gürkan Çevik: Öyle bir akım olduğunu düşünmüyorum. Sadece farklı şairle-rin bir bütün olarak oluşturdukları "şiir" vardır.

Arda Aras Soylu: Nâzım Hikmet şiirlerinin yeniden yayımlanmasıyla top-lumcu gerçekçi şiirler etkili olmaya başlamıştır. Ahmed Arif, Enver Gökçe, H. Hüseyin Korkmazgil.

Cüneyt Ateş: İkinci Yeni'nin ardından oluşmuş çok güçlü bir akım olduğunu düşünmüyorum. Sadece, günümüzde felsefeye yakın bir şiir kendini hissettiri-yor diyebilirim. Aklıma da Oruç Aruoba, Enis Batur geliyor.

Şenol Topçu: Yoktur. Çünkü son yirmi yılda -özellikle de son on yılda- o ka-dar çok şiir manifestosu yayımlandı ki her birinden birkaç ay dergilerde söz edildi. Sonra unutulup gittiler... İkinci Yeni -herkesin bildiği gibi- bir akım olarak çıkmamıştır. Onları yan yana getiren dünyayı algılayış biçimleridir. Yani bir yerde kader ortaklığıdır. Zaten birçoğu aynı okulun sıralarından geç-miş. Asıl önemli olan dünyaya baktıkları yerdir. Benim kişisel düşüncem, İkin-ci Yeni'yi İkinci Yeni yapan şairlerin en önemli ortak özelliği yabancı bir dile sahip olmalarıdır. Dünyayı, dünyada yazılan şiiri günü gününe takip edebil-mişlerdir. Cemal Süreya'nın Türk Dili Dergisi'nde yazdığı yazılar bunun en büyük kanıtıdır. İkinci olarak bu şairler dünya şiirinden birçok örneği Türk-çe'ye kazandırmışlardır. Bugün kaç şair yabancı dil biliyor? Dünyada ne yazılı-yor, ne okunuyor, bunları bilmiyor günümüz şairi... İkinci Yeni şairlerinin en önemli özelliklerinden biri de tarih, felsefe, mitoloji, düşünce tarihi bilgilerine hakim olmaları ve bu bilgiler ışığında yaşadıkları zamanı yorumlamaları, şiir-lerine aktarmalarıdır. Bugün Türk şiirinde ses getirecek bir akım yoktur, ola-maz. Çünkü şairlerin büyük bir çoğunluğu belli bir kimlikten, kişilikten, dü-şünmeden yoksun. Dünyaya baktıkları pencerenin camı yok, bu pencereyi bir gazete ile kaplamışlar. Ne kendilerini, ne Türkiye'yi, ne de dünyayı görebili-yorlar. Yazdıkları şeyler tekrarın tekrarı... Tabii istisnalar yok değil elbet... Zaten bu istisnalar şiiri bir yere taşıyor. Son dönemde az da olsa ses getirmiş ve geleceğe kalacağını düşündüğüm akım ya da eğilim; Deneysel Şiir'dir. He-ves Dergisi ve çevresi gelecekte, edebiyat tarihinde adından söz ettirecektir.

Derya Bal: Benim bildiğim yok. Olacağını da sanmıyorum.

Sena Yıldız: Bence, İkinci Yeni'den sonra oluşmamasına rağmen garip akımı da günümüzde onun kadar ön plandadır.

Güher Gürmen: Daha önce de belirttiğim gibi İkinci Yeni'nin ardından Türk şiirinde akım olarak tabir edilecek bir yöneliş gözlemlemek mümkün değil. Zaten olsaydı, bu durumu sorgulamaya bile gerek kalmazdı, diye düşünüyö-rum.

Mustafa Güneri: Maalesef yok, zaten Murathan Mungan'dan başka şairimiz de yok. Halkın diline birkaç dizesi düşmüş ve anadilini dizeleriyle kutsamış başka bir şairimiz yok; ama şair geçinenimiz çok.

Cengiz Kılçer: Birçok girişimler/denemeler olabilir ama hayır, yeni bir akım çıkmadı.

Hakan İşcen: Bence öyle bir akım yok. Sadece nehrin kollarından bahsedile-bilir. İmgeci, olaycı, minimalist, deneyci, folklorik, mistik, İslamcı anlayışlar var. İkinci Yeni aslında istemeden aldıkları tepki nedeniyle birlikte duruş ser-gilemişti. Hepsini ayrı ayrı tez konusu olmuşlardır. Bugünün şairleri ancak bir dergi veya sanal vahalar çevresinde birlikte durabiliyor. Kaçı tez konusu olur bilemem ama şair denen olmazsa olmaz figürlerin, slogancı ideolojiler yerine sanatsal ve estetik felsefe anlayışlarına göre kamplaşması şiir adına üretkenlik yaratır.

Emre Özden: Toplumsal şiir. Çün-kü günümüz Türkiye toplumu çeşitli sosyal, kültürel sorunları çok görüyor gerek görsel gerek yazınsal medyada. Ve bu sorunlar, psikolojik rahatlık veren, kardeşlik, toplum bilinci gibi mesajlar veren şiir ve akımlar insan-ların bünyesinde daha fazla nüfus ediyor.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel: Tür-kiye'nin bütün edebiyat öğretmenle-rini, ama dikkat, en iyi edebiyat öğ-

retmenlerini çağırarak ve bu soruyu onlara sormak lazım. Sınav süresi bir saat ve kâğıt sadece iki yaprak verilir. Kopya çekmek serbesttir. Kitap, defter ve notlar karıştırılabilir. Daha ciddi olarak şunu söylemek mümkün: Akımlar birbirine karışıyor. Tek ve egemen akım kalmadı. Akımların benzeri şeyler var. Kimi kez ise birkaç akım birbirine karışıyor ve ilginç şiirler sivil mivil ortaya çıkıyorlar. İyi aile çocukları bu işe çok şaşırıyorlar. Biz de onlara "şaşırmayın bugünkü dünya böyle bidünya" diyoruz. Bu kadar yeter sanırım.

Cengiz Orhan: Hiçbir akım çıkmamıştır ve çıkmayacaktır.

Meltem Bulut: Birçok akım olmakla birlikte İkinci Yeni kadar etkili olmayı başaran bir akım olduğunu sanmıyorum.

Osman Namdar: Bir sentez şiiridir ortaya çıkan. Toplumcu gerçekçilik ve İkinci Yeni takipçilerinin ötesine geçilmiştir. Tek iyi manifesto "yenibütün"dür, ama yol çizen yoktur. Başarılı bir akımdan daha çok başarılı şairler vardır. İsim mi? Daha o kadar zaman geçmedi. Tarih, daha uzun bir süreci içerir.

Tayfun Ak: Maviciler.

Aziz Kemâl Hızıroğlu: Böyle bir şiir akımı yok... Ancak 1980 sonrası top-lumsal yaşamdan insan ilişkilerine, dilden düşünce biçimlerine kadar müthiş değişiklikler yaşandı ve şairde de, şiirinde de inanılmaz değişiklikler oldu. Ye-ni bir biçimde görsel, deneysel, tekno-tasarımlı, yeni toplumcu-imgeci, salt şiire dönük düşünceler ve üretimler oldu, oluyor. Üçüncü Yeni, Dördüncü Yeni gibi akım savlarından yeni bir şey çıkmadığını ise hep birlikte gördük, görüyo-ruz...

Şahin Eren: Tuzaklı bir soru olmuş bu; İkinci Yeni çıktığı dönemde okuyucu-lar arasında ses getirmemişti; edebiyatçılar özellikle şairler arasında tartışıl-mıştı. İkinci Yeni'ler daha yeni yeni keşfediliyor okuyucular arasında. Ancak yine de bu sorunun cevabı; böyle bir akım yok, yani İkinci Yeni'den sonra ses getirebilmiş bir akım yok. Hatta çok uzun zamandır -özellikle 12 Eylül darbe-sinden sonra- ses getiren şiirler, akımlar ortaya çıkmıyor. Edebiyat ve şiir der-gileri satmıyor. Şiire romantik bir görev dışında paye verilmiyor. Herkes aşk şiiri yazıyor duvarlara; kâğıtlara; ama şiir yazamıyor.

Levent Karataş: "İkinci Yeni"den daha zayıf dönem ve akımlar oldu şiiri-mizde. Yeni Bütün de bunlardan biridir örneğin. Fakat "Seksen Şiiri"ni ayrı tutuyorum. "Seksen Şiiri" geleneksel ama modern bir şiirdir de. "Seksen Şiiri" geleneği o günkü şimdikiye ait verilerle yeniden keşfetti. Bu akımın, dönemin öncü şairleri V. Bahadır Bayrıl, Seyhan Erözçelik, Haydar Ergülen, Lale Müldür ve Ahmet Güntan...

Atakan Korkmaz: İkinci Yeni sonrası akımsızlık sorunu ile karşı karşıya kalmıştır Türk edebiyatı. Ancak basit ve kaliteden yoksun somut kelimelerle düzyazı benzeri şiirler vardır.

Mustafa Yiğit: Bir türlü göremiyorum. Belki görmemeye zorlandığımızdır ve tarih bizi yanıltır. Umuyorum ki böyle olur.

Alp Yılmaz: İkinci Yeni'nin ardından oluşmuş tek şiir akımı 80 dönemi ince lirizmini içeren, bazı şairlerde kısmen siyasi bir epik sese de sahip olan adı konulamamış ama var olan akımdır. Bu akımın ön plana çıktığını ya da yenilik getirdiğini söylemekten ziyade kendince ortaya bir ses koyduğunu söylemek mümkündür. Nitekim yenilik getirmemiştir ve kendisi içerdiği ses itibarıyla ön plana çıkmak da istememiştir. Şairleri ise Ahmet Erhan başta olmak üzere, Haydar Ergülen, İlhami Çiçek, Adnan Özer, Murathan Mungan ve günümüzde bu şiiri yazmaya devam eden Birhan Keskin olarak anabiliriz.

Serkan Akçam: Hisar Dergisi altında toplanan dört beş tane şair, derim... Bunlar İkinci Yeni'cilere karşı duruyorlar, milli olmayı seçiyorlar. Ve şiirde imgeye karşı çıkıyorlar.

Selahattin Yolgiden: Bence Türk şiirinde, İkinci Yeni'den sonraki hareketler daha çok bireyseldir. "Her şair kendinden öncekilerin toplamıdır" tespitimden yola çıkarsak günümüz şairlerinin kendilerinden önceki şairlerin toplamından yararlanıp yeni poetikalar kurduklarını söyleyebiliriz.

Gökhan Ertekin: Günümüzde İkinci Yeni'cilerin ardından oluşmuş bir akım "İngesel Şiir" olarak söylenebilir. Aslında biçimsel olarak İkinci Yeni'cilerle aynı biçimde olsa da günümüz şiirinde hayal gücü ve duygu geri planda kalmış. Amaç yeni söz kalıpları, yeni deyişler, yeni imgeler bulmak haline gelmiştir. 80'ler sonrası doğan şairler genelde bu şekildedir. Yine Postmodern ve Haiku şiir de yeni birer akımdır.

Senem Korkmaz: Yok. Tek kelimeyle! Görsel Şiir belki bir yenilik, ama olsa olsa ikinci yeninin döllediği bir zigot, embriyo bile değil daha!

Nihan Gezeroğlu: Bazı akımlar söz konusu edilmekte fakat yalnızca söz konusu... Ben yaşayan bir şair olduğunu zannetmiyorum. Kendisini çok tanıtmakla birlikte Şükrü Erbaş isminin tek başına bir şair olabileceğini düşündüğüm oluyor.

Burak Eroğlu: Öyle bir akım yoktur. Düşüncelerime göre İkinci Yeni de bir akım değildir. Yanılmıyorsam eğer, bu düşünceyi bana Ferit Edgü söyletiyor.

Alaaddin Emre: Akım değil, hareket bile yok...

Aliye Özlü: Toplumsal gerçekçi edebiyat ve şiir var; ben, Leyla Şahin, Süheyla Taşçier, Türkan İldeniz, Ahmet Erhan, Akif Kurtuluş, Attila İlhan, Şerafettin Kaya, Cengiz Şahin, Nevzat Çelik, Deniz Durukan, Mustafa Ergin Kılıç.

Mavi Esra Pak: Resmi olarak İkinci Yenicilerin üzerine bir grup kurulduğunu sanmıyorum, en azından edebiyat kaynaklarımıza bu yansımada. Hakem onayıyla böyle bir grup ya da düşünce vardır diye yayın yapılmadı. Fakat İkinci Yenicilerden sonra kült edebiyat sistemine bir geri dönüş görüyorum, Cumhuriyet dönemi şiirinin de tam anlamıyla tutunamamasından ötürü tekrar başa dönüş görülmüştür. Yani karma şiir yöntemi, belki kuralsız şiir... Düzyazıya yakın, hiçbir şeye karşılık durumu, platonik sevgi, ölüm konularının revaçta olduğu şiirler yazılmış ve yazılıyor gençler tarafından... Ama belirli bir okuyucu kitlesinde ve yaş aralığında (25-50) ise yaşama daha dönük şiir konularında ürünler vermekteyiz ve okumaktalar.

Volkan Odabaş: Akım diyemeyiz ama "Heves" dergisi etrafında toplanan şairler 2000'lerin şiirinde farklı şeyler yapmayı başardılar sanırım. Bu da kısa süreli oldu.

Serdal Köçer: Benim bildiğim, ciddiye alınacak, ses getirecek yeni bir şiir akıma oluşmamıştır henüz.

Işık Toprak: Sosyalist gerçekçiler 2.

yeniden önce de vardı, sonra da var ve var olacak. Ama sonra sosyalist gerçekçiler, İkinci Yeni'nin getirdiği biçim kırılmalarını kullanmaktan çekinmediler. Sürrealistlerle barıştılar.

Esat Başak: Şiir akımlarıyla değil de düşünce 'izlekleriyle' ilgilendiğim için Ece Abi ve Vus'at Bener'in (ve elbet Cemal Süreya'nın) gösterdikleri 'yenilik' yeterli geliyor, geldi bana. Bunun dışında, takip etmeme rağmen bilemiyorum o yüzden bu sorunuzun cevabını.

Hande Edremit: Öyle bir akım görünürde yok. Bir girdap oluşturabilecek çekimden yoksun gözüküyor. -Bu da politika...

M. Gülderen Sütçüler: İkinci Yeni akımının devamı sayılabilecek, İkinci Yeni akımına tema ve şeklen benzer, ama siyasal ve toplumsal öğeleri daha çok kullanan şairler olduğu söylenebilir belki... İlk aklıma gelenler Hasan Hüseyin Korkmazgil, Nevzat Çelik...

Y. Teoman Serinkaya: Akımlar halinden tek tek gelenlere, göçenlere, kalkanlara evrildi. İyidir bu mevsimde.

Emin Karabal: Olmadığını düşünüyorum. İkinci Yeni'nin tamamen aşılacak bir akım olmadığını (yüceltmek için değil, doğası yüzünden) düşünsem de, yeni bir akıma yol almak için İkinci Yeni'nin temellerinin daha iyi sindirilmiş olması gerektiğini düşünüyorum.

Betül Yegül: İkinci Yeni kadar güçlü bir akımın oluşabildiğini düşünmüyorum... Belki ismi konmamış yahut konmuşsa da benim bilmediğim esinler vardır.

Not: Arda Gülyan, Nurten Uyar, Tayfun Polat, Merve Babacan, Hakan Demir, Neylan Doğan, Harun Kapan, Derya Bal, Kibar Karini, Barış Yarsel, Samet Bilal Uyanık, Arzu Karadağ, Halim Yazıcı, Hilal (Soyadsız), M. Mazhar Alphan, Yasemin Çağlayan bu soruyu "Yoktur." diyerek yanıtlamıştır.

Geleceğin şiiri nasıl olacak, şiirimiz nereye yönelecek?

Altay Ömer Erdoğan: "Geleceğin şiiri bir ret ülkesidir" diyor Adonis, ben bu sözü önemsiyorum. Geleceğin şiiri, insanın varoluşsal sorununa verebileceği anlamlı, felsefi bir yanıt niteliği taşıyacaktır. En azından ben böyle umuyorum. Öte yandan biçimsel anlamda tüm yüklerinden ve fazlalıklarından arınacaktır. Bir elli yıl sonra sorulduğunda, anlamlı bir fark üretecek şiire ait yapı taşlarını, tuğlaları birbirinin üzerine koyabilecek bir yoğunluğa ve yeniliğe sahip olacak mıdır bilinmez ama pek çok yeni şairin kulaç atışlarına sahip bir havuzdan önce denize, belki sonra okyanusa taşabilecek bir çaba içine bile girşebilir. Şairler birbirlerini sevmeyi ve okumayı deneyebilirler örneğin gelecek elli yılda. Belki okur bile bulabilir kendine şiirimiz. Elektronik mecranın dehlizlerinde yitip gitmezse eğer. Belki de öngöründe bulunmak bile beyhude! Sahi "Her ölçüye göre belli bir seviyenin örnekleri var. Sanatçılarımız yeniliksiz edemeyeceklerine göre şiirimizin sizce bundan sonra nereye doğrulacaktır?" sorusunu sormamış mıydı, elli yıl önce Yeditepe'de Fahir Aksoy?

Burak Eroğlu: İnternete bir yönelme başladı bile... Ama kâğıt da devam edecek.

Cengiz Orhan: İkinci Yeni'den sonra tahminimce "üçüncü yeni" olarak bir akım çıkacaktır. Bundan sonra ise tekrar klasik akıma dönülebilir.

Metin Kızılcalıoğlu: Birakalım gelecek karar versin.

Arda Gülyan: Şiir de -birçok şey gibi- eskinin yeniden elden geçirilişiyle döngüsünü sürdürecektir. Bu döngü sırasında bir şeyler yitirilecekse bir şeylerini yitirmiş, kimisi için yitirilmiş bir şiiri kabul etmek durumundayız. Şiir kolektif değildir. Bu tip dayatmalar ve heveslerle yürümez. Şiirin, şiirimizin yöneldiği yer her zamankinden farklı bir yer olmayacak. Dahası şiir geleceği tanır diyebilir miyiz? Şiir zamanı bilmez.

Tayfun Polat: Geleceğin şiiri şimdi yazıldığına göre biz ne yazıyorsak, nereye yöneliyorsak o...

Mvstafa Berkay Işık: Geleceğin şiirini temel almak gelecek için haksızlık olur. Asıl, geleceğin şu anın varyasyonları olduğunu analiz edebilirsek, şiirden, metalik bir tat ve fütüristik bozulmalardan çok aklın empatik birçok unsuru, imgesel katmanlarla, sestem sıyrılmış ve puzzle benzeri yerleştirmelerle uygulaması esas alınacaktır. Gerçekliğin esnemesi, akılla okunan şiirlerin gerçekleşmesine önayak olacaktır.

Mehmet Koz: Kâğıtlara yazılsa bile, dijital şiire yönelecek..

Nihat Kaçoğlu: Bunu yanıtlamak zor; ancak teknolojiyi, küresel sorunları, bireyin modern dünyadaki yalnızlığını anlatan, farklı tekniklerle yazılmış şiir-

ler geleceğin poetikasını belirleyebilir, kanaatindeyim. Modern şiir dediğimiz 2000'ler şiiri, bu anlamda geleceğin şiirine bir yol açıcı, bir meşaledir, diye düşünüyorum.

Merve Babacan: Tüketim dünyasında, her şeyin maddeselleştiği evrenimizde ne yazık ki duygular da mekanikleşecek, sözcüklerin dünyası unutulacak ve bunun ekseninde edebiyat ve şiir kapalı bir dünyaya hapsolacak. Tükenişin ardından insanlar düştükleri derin ruh boşluğundan şiire sığınacak ve çok daha nostaljik ve tüm değerlerin gerçekten anlamlandığı etkili söyleyişler yaratılacak.

Hakan Demir: Şairlik ve şiir tüketim çağına paralel olarak çıkmaza girmiş durumda. Bu Turgut Uyar'ın bahsettiği geniş yollara açılacak bir çıkmaza benzemiyor. Yeni dönem şiir yazma uğraşısındaki kişiler, içinden geleni anlık olarak kaleme alıyor. Ve yazdıklarının çoğunu da yaşamadıkları için gerçekliğini hissettirmiyorlar. Cep telefonu ve internet gibi modern iletişim araçları varken, nerede özmek nerede yalnızlık... Güçlü ve elit bir şair gruplaşması ortaya çıkmadan bu kısırlığın aşılması mümkün görünmüyor. Ancak radikal bir şair grubu bu döngüyü kırıp yeni bir tarz ortaya çıkarabilir.

Tayfun Ak: Düzyazı biçeminde şekillenecek...

İskender Ulaş: İmge ve sembollere dayanan şiirin devamını bekliyorum.

Saffet Arün: Geleceğin şiiri sürrealist ve "Ütopik Şiir" olacak. Umut'un şiiri olacak. Bu dejenere ortamda "Sevda Sözleri"ne prim verenler azaldı. Özgürlük türkülerini de biz çalar biz dinleriz, 80 öncesi kuşak olarak.

Neylan Doğan: Şiir, yaşamda hep olacak, olmalı... Geleceğin şiiri, imgelemin izinde ve öncülüğünde ve insana ve onun dünyasına dair yönelimleriyle devam edecek. Sahici, samimi, duru ve insanın tüm renklerini anlatan şiirler hep tarihe kaldı, yine kalacak.. Umarım internetin bu kirli dilinden ve şiir bayağılığından etkilenmeden, kendi taze sözünü hep söyleyebilsin şiir...

Cemil Aydın: Gelecek, şiire uygun bir gelecek olmayacak kanımca, devir düzyazı devridir. Şiir şu an ve yakın gelecekte laçkalaşma evresindedir.

Ahmet Kılınç: Şiir geçmişte nasıl halkın yaşayışına, her ne kadar zaman içinde bireysellik ön planda olduğu halde siyasi olayların toplum üzerindeki etkisine bağlı olduysa, gelecekte de toplumların birbirleriyle ve kendi içindeki etkileşimine bağlı olarak kendi sesini yaşadığı çağda yine bulacaktır. Başka bir öndeyim, şiirin divan ve halk edebiyatıyla olan bağının daha da kopacağıdır.

Doğan Başkır: Bu soru için anlamlı bir yanıtım yok.

Kevser Peker: Düzen böyle devam ederse isyan şiirlerinin yoğun olduğu şiirleri göreceğiz. Bunun yanı sıra şiirin imgesel tadından yoksun sanal aşk şiirleri de yakamızı bırakmayacaktır.

Şuheda Kavurkacı: Şiir birçok kolda farklı oranlarda ve şekillerde değişen bir alan. Belki daha sonraki dönemlerde şiirde sağ-sol kavramı tamamen ortadan kalkar. Yeni formlar oluşabilir. Ancak, bu yeni formlar ne olabilir sorusuna bir cevap bulamıyorum. Muhayyilem o konuda yetersiz kalıyor diyebilirim. Bazı alanlarda, konuşuyor gibi şiir yazıldığını görüyoruz. Bu daha fazla yayılabilir diye düşünüyorum. Ancak, İkinci Yeni gibi bir akımın etkilerinin hâlâ devam edeceğini ve bu akımın günümüze daha iyi uyarlanacağı kanaatindeyim.

Arda Aras Soylu: Felsefi şiirler daha çok yazılacaktır.

Cüneyt Ateş: Şiirde "öteki"lerin etkisinin artacağını düşünüyorum. Şiirin daha çok gündelik yaşama yöneleceğini, daha somut bir duruma geleceğini düşünüyorum. Tabiattan uzaklaşılacağını, teknolojinin hayatımızda arttırdığı hâkimiyeti şiirde de sürdüreceğini düşünüyorum. Her şeye rağmen şiirin hâkimiyet alanının (hâkimiyet! kelimesi ne kadar doğru oldu bilmiyorum.) genişlemesi dileğiyle...

Derya Bal: Geleceğin şiiri yine Turgut Uyar'lar, Cemal Süreya'lar, Edip Cansever'lerle olacak. Yine İkinci Yeni'lerle...

Sena Yıldız: Geleceğin şiiri Mayakovski tarzında, makineleşmeye duyulan hayranlıkla ve egzistansiyalist (varoluşçu) görüşle dolu olacak.

Hilal (Soyadsız): Şiiri belirleyen, toplumların aldığı eğitimden tut beğenilerine kadar gider. Bilinç ve estetik zevk basitleşirse gerçek şair diye bir şey kalmayacak. Dikkatimi çekmekte, serbest şiir tarzının 'ultra' serbesti yaşanmakta şimdilerde; ahenklik diye bir şey kalmadı, düzyazı şeklinde ama ne yazık ki bu şeklin mensur estetikliği de kalmadı. Bunun üstüne şair denilen şahıs bir de kaset yapmış ve adalı adalı okumuşsa, televizyon ekranlarında da iki teatral yaptırmışsa değmeyin dinleyenlerin keyfine; bu durum karşısında üzülme-

yim, ben edebiyat istiyorum, gerçek edebiyat. Popülerite edebiyatın yanında birçok değeri dejenere etmektedir. Bu yüzden estetik zevkler ve beğenilerin kalitesi düşmektedir. Bu doğrultuda ben de merak etmekteyim geleceği edebiyatçıları mı kazanacak, yoksa koftiler mi? Gelen neslin estetik zevki-kalitesi ne olacak ve o süreç içinde hangi şair yükselecek hangi 'gerçek' şair anlaşılmanın 'mükâfatıyla' tarih olacak...

Aslı Yücel: Bunu hiç şüphesiz yeni insan, gelecekteki insan yaratacak. Bu konuda bir şey söylemek pek mümkün değil. Ama şiir ölmeyecek. İnsanlık yaşadıkça...

Cengiz Kılçer: Asıl soru bence bugünün "genç" şairinin nasıl olduğudur; tespit için "Yeni Sinsiyet Tipolojisi'nin 'Biz' Söylemi ve Retorik Arsızlığı" başlığını internette yazıp aranmalıdır. Yanıt anlayanadır..

Vedat Kamer: Önceki sorularda bahsettiğim şiirin temel meselelerinin ontoloji ve epistemoloji temelli bir yaklaşım ile ele alınması gerektiği fikrindeyim. Ancak böyle bir yaklaşım ile şiiri toplamına ulaşabilir, şairin evren tasavvurunu açmlayabiliriz.

Hakan İşcen: Bireyin soyut dünyası ile içinde yaşadığı toplumun kaderinin diyalektik ilişkisinden doğan bir anlayışa evrilecektir. Bu iki dünya, zamanın ruhuna göre her zaman değişeceğine göre, şiir anlayışları da kuşkusuz değişecektir. Önemli olan, teknolojinin tüm olanaklarıyla düşlerin uykusuna yatmadan zihinlerde şekillendirildiği bir dünyada, görsel animasyonlarla sığ sulara sürüklenmek istenen insan (ve onun sığındığı şiir) buna nasıl karşı koyacak? Bunu yaşayıp göreceğiz, ne iyi ki insanı ve hayatı savunan "şair" var.

Emre Özden: Ben kendimi İkinci Yeni akımına ve toplumsal şiire yakın bulduğum için bu soruya herhalde objektif bir cevap veremeyeceğim. Ama şunu söyleyebilirim: İnsanlar hangi şiirde kendini çok buluyorsa o şiir akımı ve şairleri var olacaktır her daim.

Halim Yazıcı: Yalın. İç döngüsü, iç sesi kuvvetli. Şiirde müzik dengesinin sarsılarak yeniden yaratıldığı bir durum. Mantığın dışında, ancak bir o kadar da sade, sıcak bir akışkanlığa, bir gizil "ses"e sahip yenileşen... Alçakgönüllü, ama her şeyin dibinden, kıyısından, kalbinden çıkan "incir çekirdeği"...

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel: Geleceğin şiiri geleceğin şairlerinin işi olacak. Bugünlerden kalacakları o günlerde göreceğiz. Adlarını andığım İkinci Yeni'nin harika çocukları ile şair babalarımızın arasına mutlaka bugünkü şairlerimizden de, benim saydıklarımından da, katılacaklar olacak: Ölümsüzlüğe. Evet, şairin gidebileceği yer ölümsüzlüktür. İyi şiir eskimez. İyi şair ölümsüzdür. Bense şiir yerine şaka yazmayı sürdüreceğim. Her biri gittikçe azalan. Cümleler azalan. Sözcükler azalan. Ama nazlanmayan. Geleceğin şiirini "gitmeden" önce okumayı ne kadar çok isterdim. Ah! Bir bilerseniz!

Barış Yarsel: Gelecek olmayacak. Şiiri insandan daha yoğun ruh yazılımlı yüklenmiş yapay zekâlar yazacak. Dize ölecek. Şiir, kısa kelimelere ve anlık görüntülere yoğunlaşacak. Herkese kendini kaybetmeme sınırında dozlarda şiir verilecek. Sonra başa döneceğiz, hepsi yeniden yazılacak.

Samet Bilal Uyanık: İki ya da üç çeşit olacağını tahmin ediyorum ya da en azından kafamda öyle canlanıyor. Bir; aliterasyon ağırlıklı kulağa hoş gelen şiirler. İki; İkinci Yeni'ye yakın tarzda ama serbest ölçüyle derin duygularla yazılmış ağır şiirler. Üç; hece ölçüsüyle yazılmış standart, diğerlerinden ayırt edilemeyecek ve bir süre sonra unutulacak şiirler.

Meltem Bulut: Kestirmek zor ama bugüne kadar kapanarak geldiğine göre bir nebze açılarak ve daha anlaşılır ve basit bir biçim etrafında ilerleyeceği öngörülebilir. Kaçılacak son durak olduğundan yine bireyin sancılarını esas alacak ama yüzeysel olmayan bir toplumsallığın da etrafında örülecek. İkinci Yeni'den beslenecek bolca.

Osman Namdar: Erdost'un şu sözleri bunu çok güzel özetlemektedir: "Bugün şiirimizi Nâzım'sız, Ahmed Arif'siz, Enver Gökçe'siz düşünemeyeceğimiz gibi, Berk'siz, Süreya'sız, Cansever'siz, Uyar'sız, Ece'siz, Can Yücel'siz, Ülkü Tamer'siz düşünmek doğru olmaz. Günümüz şiirinin iki ırmaktan kollar aldığını düşünmemek daha da yanlış olur." Çağ değişir, toplum değişir, insan değişir, şiir de değişir. Öyleyse, önemli olan Özdemir İnce'nin deyimiyle "çağın çağdaşlığıdır." Çağdaşlığı, özellikle önemlidir. Varoluş çağı içinde ortaya çıkar. Taklitlerden sakınınız. Her çağın dinamiği farklıdır.

Betül Yegül: Şiirimiz, özgürlüğünü yitirmeye çalışırken -umarım, umarım- özgürlüğünü yeniden kazanmaya yönelecek. Gerçeküstücülük, asıl şairlerde daha da ön plana çıkacak. Toplumumuzun durumunun nasıl şekilleneceğine dair fikrimi göz önünde tutarsam ve iyimser düşünürsem, toplumculuğu da içine katacak şiirimiz. İyimser olabilmek gerekiyor bu hususta...

Uluer Aydoğdu: “Öyle görünüyor ki sanatçı ve özellikle filozof bulunduğu çağın içinde rastlantıdır... Onun ortaya çıktığı yerde, hiç atlamayan doğa, birdenbire ileriye doğru sıçrar ve bu neşenin sıçramasıdır”, diyordu Nietzsche. Öyle ki, hakiki üreticilere veya yaratıcılık işlevlerine rastlamak nerdeyse imkânsız gibidir. Hele hele günümüzde, bu bağlamda, bir kısırlığın olduğu kesin. Denizsuyukasası'nın yaptığı ankete göre, (322 üniversite öğrencisi ya da mezunu, 178 lise mezunu, 246 ortaokul mezunu ya da terk, rastgele 746 kişiye, şiirle ilgili üç soru sorduk: 1- Şiir nedir, şiir deyince aklınıza ne geliyor? 2- Bildiğiniz, tanıdığınız şairler? 3- Takip ettiğiniz edebiyat dergileri?), Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek ve Nazım Hikmet Ran en çok tanınan şairler. Orhan Veli ve arkadaşlarını yalnızca 100 kişi dillendirdi. Ortalığı kırıp geçirmiş İkinci Yeni ve şairleri hakkında çok az kimsenin bir fikri var. Çoğunluk adlarını bile duymamış. Yayımlanmakta olan şiir dergilerinin (sözde kalburüstü, seçkin ve ulusal dağıtımda olan dergiler dahil buna) hiçbirini bilmiyor. 746 kişiden bir şiir kitabı alıp okuyan ise on-on beş kişi var. Günümüzde yazılan şiirlere dikkatlice baktığımızda genel olarak ürpertici bir sessizliğin olduğunu söylemek mümkün. Her şeyden elini ayağını çekmiş, yaralı ve mecali kalmamış bir organizmanın sessiz iç çekişleri, tıslamaları, kırık dökük homurtu tanecekleri... Dahası, yenilginin teslimiyete doğru bükülmesi, sarsıntıdan korunmak için cenin haline doğru büzülüp kıvrılmış da diyebileceğimiz bir gerileme.İşin tuhaf yanı ise; herkes, birbirinden nefret etmesine rağmen, şiir yazıyor. Sahi, bugün dünyada nefretten, öfke ve kızgınlıktan ve birbirini ölesiye yargılamaktan başka bir şey var mı? İğdiş edilerek yaşam gücü elinden alınmış türün 'bireyleri' kendini gerçekleştirebilecek organlardan yoksun bırakıldığı için çaresiz. Bunların arasında ne kadar çok histerik var, mağaralarına gömülmüş, narsis böbürlenmelerle oraya buraya tıslayan. Diğerleri ne kadar aşağılanırsa kendileri o kadar yükseliyor, inlerinde yaşayanların sefaleti işte. Bunlar diğerlerine katlanamazlar, diğerleri hep aşağıdadır, yanlıştır, kötüdür. Diğerleri böylece ezilir. Edebiyatı ise yazı tiranlığı altında yaşam ve öteki düşmanlığı hat safhada. Kendine övgüler dizme histerisine kapılmış güruh kıpırdayan her şeye ateş açma hastalığından kıvrıyor. Her şey ille de gömüldükleri mağaralar gibi kokmalıdır. Diyeceğim, şiir cephesinde yeni bir şey yok tıpkı insanlık cephesinde de yeni bir şeyin olmadığı gibi, ama öyle, oyun bitti. Söyleyecek bir şeyi olmayanların devri bitti. Yoksa türlü cambazlıklarla sözcüklere her çeşit takla atmak mümkün.

Gürkan Çevik: Her zamanki gibi güzel olacak. Bu Yunus'tan beri süregelen bir gelenektir. Sürekli bir gelişim ve duygu yoğunluğu devam etmektedir. Hangi yılları, devirleri temel alırsak alalım hep aklımızın bir köşesinde yer etmiş şairler ve şiirleri vardır. Bu böyle devam edecektir. Genç şairlerin şiirlerinin gün ışığına çıkması şiirin nereye gittiğinin de göstergesi olacaktır. Fakat bunun için imkânlar maalesef az...

Aziz Kemâl Hızıroğlu: Şiir, özünde barındırdığı karşı çıkışı, başkaldırıyı, doğal muhalifliği istese de istemese de taşıyor, taşıyacaktır. Şiir, kendi sınırları içinde kalmak koşuluyla (değişik şiir anlayışlarıyla birlikte) şiir dışındaki yaşam alanlarına da müdahale etmeye başlayacak gibi görünüyor. İnsana ve yaşama dair bütün tuzaklara saldırmayı göze alabilir. Mevcut politikaları biçimleyemese de, yıkmak için ön sesler, öngörüler sunabilir. Kim bilir, gün gelir kendi (şiir kalma) sınırlarını da zorlayabilir...

Şahin Eren: Şiirimiz kutupsuz kalmış durumda bugün. Haydar Ergülen şiirin durumunu şöyle özetlemişti; “250 kitap basılıyor ve ikinci baskıya geçerse çok tutulmuş oluyor, ikinci baskı 100 adet oluyor ve genelde tükenmiyor... Destanlar, rubailer, türküler üzerine kurulu bir şiirin muhalefetten, toplumdandan geriye düşmesi çok can sıkıcı.” Bende bu duruma yanıt verecek kadar sosyoloji, psikoloji bilgisi yok, üzgünüm...

Levent Karataş: Yalın, derin ve modern bir şiire doğru gidiyoruz. Şiirimizin yönelimi, pusulası bizi daha daha batıya doğru götürecektir.

Atakan Korkmaz: Geleceğin şiiri toplumun evrilmesine paralel kapitalist ve liberal bir süzgeçten geçtiği ve bu aşamayı tamamladığı için, imgeden ve sezgi gücünden uzak; hatta bu tarz şiir ve şairlerini marjinal ve yalnız olarak görecektir; sanat estetiği ve sanat duygusundan uzak nesiller eliyle olacağından ve bunun da başlamış olduğuna şahit olduğumdan şiirimizin yöneldiği yeri kestirmek çok zor olmasa gerek. Bir İsmet Özel, bir İlhan Berk ne yazık ki daha çıkmayacak gibi. Sezai Karakoç ve ardı sıra Nurullah Genç'lerin de fani dünyaya veda etmesiyle şiir çok şey kaybedecektir. Dünya; Ahmet Selçuk İlkan ve Yusuf Hayalođlu benzeri şairimsi, avami üslubu sanat zannedenlerin beğenisine kalacaktır. Tabii o beğeni de nasıl olacaksa...

Alp Yılmaz: Geleceğin şiiri, şu anda adını koyamadığımız, depresyon diye kestirip attığımız dertler toplamının bizi ulaştıracağı yerdedir. Okumalarımız, bu kaos içerisinde bizi Garip'in sarkastizmine yaklaştırsa da, İkinci Yeni'nin ütöpik masal dünyalarına umutlandırırsa da, 80 döneminin lirizmiyle içirip ağlatsa da, hiçbirinin okuma derdimize çare olmayacağı gün gibi ortada olduğundan, geleceğin şiiri bizim bu toplamlardan hareket ederek çıkacağımız yolculuktur. Geleceğin şiiri kendisi bizzat yolculuk olacaktır. Bir gün ince cümlelerle ağlarken, kendimizi elimizde kalem, anlamsız görünen, kekeme satırla-

rın altında bulacağımız şiir olacaktır. Bu ince cümlelerin bizi -artık!- anlatmaya yetmediğini anlayınca geleceğin şiirinin yönü de işyerlerinde, okul sıralarında, ordu sistematığında aldığımız "beş dakika istirahat et!" komutuna bağlı kalıp uzanabileceğimiz son noktada olacaktır, bu da kısa kesik ve Enis Akın'ın dediği gibi kekeme bir şiir olacaktır.

Bedrettin Aykın: Ufukta yeni bir akım farklı bir söylem görünmemektedir.

Melike Uzun: Gerçekle bağını çağrışım ve imge yoluyla kuran şiirler ön plana çıkacak.

Volkan Odabaş: Gelecekte şiir daha görsel bir hal alacak. İmgenin yerini daha yalın gerçekler kapatacak. Şiirde postmodernizm eleştirileri artarak sürecektir... Kısa şiirleri daha çok okuyacağız gelecekte...

M. Mazhar Alphan: Bugüne kadar ortaya çıkmış şiir akımlarının belki de bir sentezini içeren nehir ve/veya öykü şiir olabilir.

Gökhan Ertekin: Geleceğimizde şiirde tamamen imgesellik ön plana çıkacak. Şiirlerde başka deyişlere yönelinecek, ahenk oluşturmak amacıyla aynı ses grubundan gelen fakat anlam bütünlüğü olmayan kelimelerden şiirler oluşacaktır, diye düşünüyorum...

Cavit Mukaddes: Demir atılacak liman henüz belirmedi, yolun sonu görünmediğine göre şiir sadece yolculuğu vaat eder. Yol ve yolculuğun kendisidir, yeni duraklar, uğranılan yerler ve telaşla yine-yeni bir öz-biçim kutupsallığının açacağı uçurumlardan, dil uçurumundan, bitmeyen süreçlere seyri sefer.

Ümit Bayazoğlu: İkinci Yeni'nin dediği gibi olacak; ancak otuz yıldır süren, bir o kadar daha süreceğe benzeyen uzun bir nadastan sonra.

Geleceğin şiiri nasıl olacak, şiirimiz nereye yönelecek?

Serbülent Alkan: Geleceğin şiiri de duygu ağırlıklı olacak. Kısa ve zekice ifadelerle, yoğun ve güçlü duyguları açığa çıkarmaya, okuyucuya geçirebilmeye yönelecek.

Anita Sezgener: Louis I. Kahn, "Elli yıl sonra uzay gemisi buna benzeyecek" diyen şirket görevlisine "Bence böyle bir şeye benzemeyecek" diye yanıt vermiş. O'na göre, bir şeyin elli yıl sonra neye benzeyeceğini biliyor olsak onu şimdi de yapabiliriz. Bunu, L. Kahn'ın "En Kritik An" yazısından alıntılıdım. Ama şiirin geleceği için düşündüğüme denk düştü, diyebilirim.

Senem Korkmaz: Bunu söylemek de zor. Geleceğin bir şiiri olacak mı? Enseyi çok karartmayalım, olacaktır elbet... Şiire çok kafa yoran, gerçekten özverili bir azınlık biliyorum çünkü. Geleceğin şiiri nasıl olursa olsun, üzerinde mutlaka İkinci Yeni'nin gölgesi olacaktır ama bundan eminim. Zaten olsun da! İkinci Yeni kendi çağının çok ötesine uzanmayı hak ediyor çünkü naçizane fikrimce!

Güher Gürmen: Şu an Türk şiirinde herhangi bir bütünlük gözlemek mümkün değil. Türk edebiyatında genel olarak yapıt veren isimlerin birbirleriyle iletişiminin geçmişe göre çok az olduğunu düşünüyorum. Ne yazık ki Türk şiirinde belli bir zaman önce isim yapmış kişiler hâlâ baskın bir şekilde etkilerini sürdürüyorlar. Ve daha yenilikçi şairler bir şekilde saklı kalıyorlar. Burada belli isimlerin edebiyatta bir "hegemonya" sürdürdüklerini de belirtmek gerekiyor. Bu açıdan şiirimize yenilik getirecek isimler bulunsa da bunların göz önüne çıkması zor görünüyor. Ayrıca ne yazık ki özellikle ülkemizde şiir önemini fazlaca kaybetmiş durumda. Gerçi dünyada da gelişen iletişim teknolojileri nedeniyle şiirin geri planda kalması söz konusu. Ben bu noktada Türk şiirinde yenilikçiliği destekleyen tek ismin Küçük İskender olduğunu düşünüyorum. Kendisi şiirlerinde tekrara düşmeye başlasa da yeni isimleri ortaya çıkarmak için elinden geleni yaptığı kanaatindeyim. Bir de şiirimizin temasal olarak da çok daha bireyselliğe yöneldiğini gözlemlemekteyim. Bu hem dünyadaki bireycilik ve postmodern durumun bir sonucu hem de demin bahsettiğim üzere ülkemizdeki "şair yalnızlığı"nın bir yansıması olarak algılanabilir. Edebiyatı ve özellikle şiirde yalnızlaşma, verilen yapıtların kalitesine yansımaya da verilen yapıt sayısında azalmaya yol açabilir, diye düşünüyorum.

Duygu Güles: Şiir, daima aşka ve gerçeğe yöneliktir. İlelebet de böyle olacağı kanaatindeyim.

Mavi Esra Pak: Geleceğin şiiri, Lirizme doğru yöneliyor, kulağa hoş gelen kelimelerle yazılan, düzyazıya daha meyilli bir tavır sergilenecek sanırım. Sosyal iletişim platformlarında olduğunca şiir paylaşmaya çalışıyoruz ve düzyazıya yatkın, nazım biçimi ve nazım şekli olmayan, anlatmak istediğini her türlü anlatmaya çalışan kalemlere sahibiz... Muhtevası genişlemeye yatkın bir dile sahibiz. Sanki daha ironileşen bir edebiyata doğru gidiyoruz.

Aliye Özlü: Geleceğin şiiri çok naif olacak. Şiir hak ettiği yere gelecek özellikle, önümüzdeki 15 yıl boyunca, yaşamın ağır koşullarını şiir hafifletecek, insanlar bu nedenle ihtiyaç duyacak şiire... Yalın, derin anlamla yüklü, metaforik fakat öyle gözükmeyen şiir hayatın içinde yerini alacak... Büyü gibi, sihir gibi...

Emin Karabal: Geleceğin şiiri benim için belirsiz. Ama şiirin yönü bir şekilde kaybolursa, görselliğin onu kaybolduğu yerden çekip çıkaracak önemli bir unsur olabileceğini sezinliyorum.

Işık Toprak: Elbette geleceğin tek bir şiiri olmayacak. Gene burjuva düzleminde modernite, postmodernite, anksiyete şiirleri de olacak, emek düzleminde sosyalist gerçekçi şiirler de. Ama hepsi de bugünkü seleflerinden daha farklı bir şiirin izini sürecekler.

Serdal Köçer: Daha kapalı, daha soyut olamaz sanırım. Şiir varoldukça İkinci Yeni şiir dili düşüncesi de varolacaktır ama... Oluşan, oluşacak yeni şiirin içinde İkinci Yeni şiiri hep olacaktır. Henüz evrimini tamamlamadı mı yani şiir? Bunun bir sonu yok mudur? Bir şeyin etrafında dönüyor şiir sanırım; insan. Şu an nerdeyiz bilmiyorum, ama dönüp dolaşp aynı yere gelecek gibi şiir. Çok fazla akımlara bağlı bir şiir yazılmayacak gelecekte. Akımlar da kapanır sanırım, görevini yerine getirip. O vakit şiir, özgür olur..

Esat Başak: İleriye.

Şenol Topçu: Üç eğilimin ağır basacağını düşünüyorum. Postmodern, deneysel ve görsel şiirin edebiyatta daha fazla yer alacağını, imge ağırlıklı şiirin modernist şiir çevresinde devam edeceğini ama bu imgeselliğin cılcınlık çıkacağını, epik, anlatımcı şiirin edebiyatta daha fazla yer alacağını düşünüyorum.

Hande Edremit: Şiirimiz şiirden yoksun kalmadıkça kendinden başka bir şeye yönelmeyecek. Derrida okuyup şiir yazayım sevdası ya da devrik cümle zanaatı hâlâ ortalıktaysa bir şey yanlış olmalı. Bu durumda doğruları yok etmek gerek. Bu iğrenç iddialı cümleyi biri ağzıma tıkmalı. -Dezenfektan?

Geleceğin şiiri nasıl olacak, şiirimiz nereye yönelecek?

M. Gülderen Sütçüler: Son dönem şiirlerde tüm temalar için kullanılan imgelerin zenginleşmiş olması, geleceğin şiiri için umut verici... Her eli kalem tutanın ve duygularını herhangi bir şekilde yazarak anlatanların yarattığı kargaşa bir yana bırakılırsa tabii...

Hayri K. Yetik: "...miz" takısı sorunu küçültür. "Şiir n'olacak?" diye sormalı. Hatta sözün kaderini tartışmalıyız. Jac Ellul'un "Sözün Düşüşü" olarak adlandırıldığı gelişme de pek tartışılmıyor. "İLE" dergisinin ilk sayısında sormacaya dönüştürdüğümüzde bu konu, birçok kimseye fantezi gibi gelmişti. O gün bilgisayar teknolojileri bugüne göre eskidi; bugün'ün sözel dili elimine edeceği, görsel dili öne çıkaracağı/çıkarabileceği daha ciddi bir olasılık. Ama bundan önemlisi insanın başkalaşımı. En azından bana yazı insanı ve yazı uygarlığı gibi görünen şey değişiyor. Birer Golem'e mi dönüşeceğiz birer Emet'e mi. Sözün kullanımı, dolaşımı ne olacak? Bilemiyorum. Önce bunu tartışmak gerek.

Mustafa Yiğit: Toplumumuzun ajite edici acılı aşk şiirlerinden bıkmısıyla birlikte şiirimizin sosyal içeriğe yoğunlaşacağını düşünüyorum.

Y. Teoman Serinkaya: Gelecekte, Hulki Aktunç, Metin Altıok ve Haydar Ergülen'ce yönsenen "vicdani" ekseninde canlara değen, net cevabı zora koşan, vaziyet gözettiren, doğrudan sokağı çağırın sesleri aratacak şiirimiz...

Nurten Uyar: "Geleceğin şiiri" diye bir şey olmayacak. İkinci Yeni'yle bitti şiir; her şeyin bittiği gibi.

Yasemin Çağlayan: Kapalı şiir'e yönelecek.

Cengiz Özdemir: Bu konu karışık. Ülkemizin, coğrafyamızın şiir geleneği güçlü. Herhalde imge şiiri yerini korur ama sokağın dili de şiire yeni bir soluk getirecektir diye düşünüyorum.

(...) Kara şiirler denebilir bu yazdıklarım. Çünkü kara alayın da ötesinde bunlar. Gaddarca bakışları saptıyorum ben. (...) İmge aşında anlam. Anlam taşıyıcısı. Şiirin birimi. Ama bir başına da değeri var yalnızca araç değil. (...) Şiir de zorlanacak doğallıkla. Şiirin de başka şeyleri zorlaması için. (...) 1977'de İsviçre'de Zürih'te yaptığım bir konuşmada da söylemiştim: Bence bildiğimiz 'insan' (isim ya da sıfat) sözcüğü bir 'fil'dir (edim) hem gerçekte, hem bence. Ve ben insan aklına gelebilecek bütün zamanlarda bu 'insan' filini çekmeye çalışırım. Tabii yeni bir sözdizimi ve yeni bir dilbilgisiyle. Hem çaktırmadan yürürlüğe salınmış algı ortalamasına kesinkes karşı olarak. Evet bütün işlediğim iş bu. (...) Yine sözgelimi, bir şeyi, "verilmiş" her bir şeyi (olabildiğince) irdeliyordum, yakın ve uzak çevrendeki hiçbir şeyin gösterilmeye çalışıldığı gibi olmadığını biliyordum çünkü etinde kanında duyarak; her bir şey bütündür ya; işte bunları şiire taşıyorum... Nesnel, daha çekirdek olarak zihindeyken katlanmaya başlıyor, en yalın bir şiirde bile onun parçalarında yalınlık yoktur, yani ufacık bir şey bile binlerce boyutlu... Benim "kurduğum", "kurabildiğim" şiirde, soruya, konuya geliyorum, okur denilen kişi karınca kararınca dahi olsa silinmiş olduğu için, bütün kavramlar nesnel gerçeklikler, vb. hızlı bir değişime, belirli bir şiir perspektifinde yerlerini alıncaya dek gelişmeye uğruyorlardır. Yaptıklarımı, ettiklerimi savunmuyorum burada; düşüncemin "iktidar"a geçmesini istemedim hiçbir zaman çünkü. Yalnızca, "şiir" in öyle kitaplarda, kitaplarınızda yazıldığı gibi olmadığı, doğrusu olamayacağıdır, benim de deneyimlerim olmuştur, bildiğimi biliyorum o kadar... "Son biçim"ini alıp almadığını anlamak sorununa gelince, şiirin, buna neden "son öz" denmemiş olduğunu da düşünüyorum, izin verin de bir kömürün bir elmasa dönüşmüş olduğunu artık anlayalım! Bir şiir kıpırdanıyorsa, deviniyorsa sonra ermiş demektir; sözgelimi herhangi bir şey eksikse kıpırdanmaz! (...) Evet, 'şiiri tersinden yazıyorsun' diyorlar bana. Terslik merslik yok! (...) 71'de, bir 12 Mart olmuştu hani (o zamanlar Üsküdar'da, Sultantepe'de oturuyordum, denize arkadan ve yukardan bakan bir ev). Evet 71 yaz aylarında oradan, İstanbul limanında, bir lekesiz apak gemilerin fareleri bıraktığını gördüm, gördüm ve gördüm! Terslik bunun neresinde yahu? Tüyler ürpertici gerçekleri sergiliyorsam ben ne yapayım.

E. Ayhan Çağlar

İşbu anket çalışması **Evvel Fanzin** (<http://zaferyal.kuzeyyildizi.com/blog>) ilgileri kapsamında **Zafer Yalçınpınar** (zaferyal@gmail.com) tarafından **Şubat 2011**'de gerçekleştirilmiştir.